

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ**

PANEL

“KIBRIS’IN YARINI”

08 Nisan 2005

Açılış

Prof. Dr. Enver HASANOĞLU
Başkent Üniversitesi
Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü

Prof. Dr. Mehmet HABERAL
Başkent Üniversitesi Rektörü

Panel Yöneticisi

Ayfer YILMAZ
Devlet Eski Bakanı
Başkent Üniversitesi, Stratejik Araştırmalar Merkezi

Panelistler

Nüzhet KANDEMİR
E. Büyükelçi
DYP Genel Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Ferit Hakan BAYKAL
Marmara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Dr. Ahmet Zeki BULUNÇ
E. Büyükelçi
Başkent Üniversitesi, Stratejik Araştırmalar Merkezi

Doç. Dr. Hasan ÜNAL
Bilkent Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

Tarih: 08 Nisan 2005

Saat: 14. 00

Yer: Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü Prof. Dr. İhsan Doğramacı Konferans Salonu
Eskişehir yolu 20. Km ANKARA

Tel: 0 (312) 213 05 60- 212 90 74 Fax: 0(312) 233 60 15

E- Posta: sam@baskent.edu.tr <http://sam.baskent.edu.tr>

SUNUCU- Sayın Rektörüm, değerli misafirler; Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin düzenlemiş olduğu “Kıbrıs'ın Yarını” konulu panele hoş geldiniz.

Açılış konuşmasını yapmak üzere, Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü Prof. Dr. Enver Hasanoğlu'nu kürsüye davet ediyorum.

Prof. Dr. ENVER HASANOĞLU (Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü)- Sayın Rektörüm, değerli misafirler; Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi olarak, gündemimizi senelerden beri meşgul eden ve ülkemizi yakından ilgilendiren önemli bir konuyu bugün tartışacağız; Kıbrıs, daha doğrusu “Kıbrıs'ın Yarını”

Bu panelden çıkan sonuçlar, ilgili kuruluşlara sunulacak ve umarım, yetkililer de bu panelde çıkacak fikir ve düşüncelerden yararlanacaktır.

Değerli konuklar; Türkiye'nin AB üyelik sürecinde Kıbrıs sorunu sürekli gündemde tutulmaktadır; önkoşul olarak Türkiye'nin karşısına çıkarılmakta ve bu ulusal meselemizde taviz vermeye zorlanmaktayız. 17 Aralık 2004 Brüksel Zirvesi kararı ile hem Kıbrıs konusu, hem de Türkiye'nin AB üyelik süreci yepyeni bir boyut kazanmıştır. AB'nin aralarında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin de bulunduğu 10 yeni üyesinin 1963 Ankara Anlaşmasına dahil edilmesi için Türkiye'nin imzalaması istenen ek protokol kanımca bizi Kıbrıs meselesinde son derece önemli bir çıkmaza sürükleyecektir.

Türkiye'nin “Ek Protokol”ün imzalanması Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni, “Kıbrıs Cumhuriyeti” olarak her ne kadar yetkililer tarafından tanıma anlamına gelmediği iddia edilse de meşrulaştıracaktır ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ve Türkiye'nin uluslararası anlaşmalarla elde ettiği hak ve statüleri etkileyecek yeni bir süreç başlatacaktır.

Türkiye'nin çıkarları, stratejik ve jeopolitik kayıpları ve güvenliği açısından sakıncalarının tartışılacağı bu panelimiz siyasi otoritelere ve tüm kurumlara ışık tutacaktır. Böylece, Başkent Üniversitesi olarak, ulusumuza ve ülkemize karşı sorumluluğumuzu bir kez daha yerine getirdiğimize inanıyorum.

Bu duygularla panelin başarılı geçmesini diliyorum, panelistlere teşekkür ediyorum ve her zaman yanımızda olan Sayın Rektörümüze teşekkür eder, hepinize saygılar sunarım

SUNUCU- Açılış konuşmasını yapmak üzere, Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal’i kürsüye davet ediyorum.

Prof. Dr. MEHMET HABERAL (Başkent Üniversitesi Rektörü)- Çok değerli konuklar; sizlere gerçekten çok teşekkür ediyorum. Şuraya bakın, yargının en üst kademesi burada, komutanlarımız burada, bürokrasi burada, herkes burada. Buradan hep söylüyorum; bu, burada tartışılanların kişisel değil, ne denli ülke için, hatta ne denli dünya için ve Ortadoğu için önemli olduğunun bir göstergesi değil mi değerli konuklar? Onun için sizlere ne kadar teşekkür etsem azdır.

Hani halk arasında laf var ya, “hak verilmez, alınır.” Eğer bizler problemlerimize sahip çıkmazsak, eğer bizler tarihimize sahip çıkmazsak, eğer bizler geleceğimize sahip çıkmazsak ve elbet ki o zaman birileri ortaya çıkar ve bizim bugüne dek gerçekten insanlarımızın hayatı pahasına bize bırakmış oldukları bu ülkemizle ilgili kendi çıkarları doğrultusunda birtakım faaliyetlerde bulunmaya kalkışılar veyahut da cesaretlenebilirler. Onun için, bugün sizlerin burada bulunması çok çok önemli.

Panelin ismi çok önemli, “Kıbrıs’ın Yarımı.” Aslında “Kıbrıs’ın” demek yerine, bunu kabul etmek durumundayız, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin yarımı bu; çünkü özellikle 1974’te bana göre, Kıbrıs’ın geleceği belirlenmiş, çizilmiş hududu. Ne olmuş? Kuzeyde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulmuş, güneyde de Rumların kurduğu bir Cumhuriyet oluşmuş. Artık bunun üzerinde tartışma yapmak, yeniden Kıbrıs meselesini gündeme getirmek veyahut da ona fırsat vermek bana göre, gerçekten tarihi bir yanılgıdır değerli konuklar. Maalesef, uzun yıllar hep bu yanılgı içerisinde ve zaman zaman da bizim ülkemizi yöneten değerli yöneticilerimizin de her nedense özellikle Avrupalıların gündeme getirdiği fikirler doğrultusunda, sanki onlara ihtiyacımız varmış gibi, sanki Atatürk, birtakım kişiler her şeyi Avrupa’dan bekliyor, ama tarihte “hangi istiklal vardır ki nasihatleriyle, ecnebilerin planlarıyla yükselsin? Tarih böyle bir hadiseyi kabul etmemiştir!” dememiş gibi, sanki Atatürk, arkadaşları, aziz şehitlerimiz, bu vatandan, bugün peşinde koştuğumuz insanları -âdeta böyle kovarcasına demek biraz bana yakışmıyor da-savaşarak, kanlar pahasına, canlar pahasına göndermemiş gibi, bir tavır çizmek gerçekten çok rahatsız edicidir. Ama yine buradan söyledim, zararın neresinden dönerseniz kârdır.

Değerli konuklar; buraya bir kitap getirdim. Kitabın ismi, “Kıbrıs’ta Soykırım” Herhalde aranızda mutlaka bu kitabı okuyanlarınız vardır. Bunu bana Sayın Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş buraya geldiği zaman beraberinde getirmişti. Kendisine çok teşekkür ediyorum. Bu kitap,

Kıbrıs'ta neler olduğunu, ne şekilde Kıbrıs'ta neler gündeme getirildiğinin bir aynasıdır; çünkü yazarı Türk değil. Kim? Bir İngiliz gazeteci, Harry Scott Gibbons; Kıbrıs'ta yaşamış ve bu kitabı kaleme almış. Ben bu kitabın sekizinci bölümünden müsaade ederseniz, birkaç paragraf okumak zorundayım. Çünkü Kuzey Kıbrıs'ın geleceği bana göre, bu paragraflarda gizlidir. Ne diyor Gibbons? “Kıbrıs Türkleri sık sık bana, bunların, yani bu yaşadıklarının nasıl önlenebileceğini sorarlar ve ben de onlara ‘**holocaust**’ kelimesinin hemen İkinci Dünya Savaşında katledilen 6 milyon Yahudi'nin görüntüsünü çağrıştırdığını anımsatırım. Bunun nedeni, Yahudilerin, olanları dünyanın unutmamasına asla izin vermemeleridir. Onlarla aynı görüşteyim. Dünyanın böyle korkunç olayları unutmamasına asla izin verilmemelidir” Gibbons öyle diyor ve devam ediyor; “Bu nedenle, Kıbrıslı Türkler soykırım sözcüğünü, yani Kıbrıslı Türklerin soykırımını dünyanın unutmamasına asla fırsat vermemelidirler. Türkler, Kıbrıslı Rumların ve onların yandaşlarının, geçmişi unutmak, ölüm, ümitsizlik, sefalet, vahşet ve açlıkla geçen ve hayvan statüsüne konuldukları, 11 yılı silmek için ardı arkası kesilmeyen çabalarına ancak bu şekilde karşılık verebilirler. Soykırım gerçek bir tarihtir ve tekrarına olanak bırakılmayacak bir gelecek planlanırken, asla hatırdan çıkarılmamalıdır. Ayrıca, ‘demokrasi sözcüğünü yarattık’ diye övünen Yunanlıların, Eski Romalılarla birlikte bir soyun yok edilmesi anlamına gelen jenosit sözcüğünün de sorumlusu olduklarını hatırdan tutmalıdırlar.” İşte bir yabancı gazetecinin yazdığı ve söylediği bunlar değerli konuklar.

Bütün bunları okuduktan sonra, ben şunu buradan belirtmek istiyorum: Bana göre, her zaman buradan ifade ettim, Türkiye Cumhuriyeti benim anavatanım, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti de bizim yavru vatanımızdır. Ama eğer biz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin gerçekten yarınlarını garanti altına almak istiyor isek, her şeyden önce Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan Türk soydaşlarımızın, kendilerinin önce bağımsızlığa, sonra geleceklerine inanmaları gereklidir. Tabii bu yetmez; dün olduğu gibi, Sayın Denktaş'ın yaptığı gibi, bugün de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni yönetenlerin ve yönetecek olanların da aynı ülküyü paylaşmaları gereklidir ki, biz Türkiye Cumhuriyeti olarak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin geleceğini, bağımsız bir Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olarak garanti altına alalım ve onlar da bu şekilde bağımsız bir Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olarak yollarına devam etsinler. Eğer bunu onlar yapamaz, yine Atatürk'ün söylediği gibi ve bugün de maalesef, gerek Kuzey Kıbrıs'ta ve gerekse zaman zaman bizim Anavatanımızda söylendiği gibi, başkalarının himayesinde veyahut da başkalarının zenginliklerine kapılarak, kendi geleceklerini, kendi bağımsızlıklarını görmeye çalışırlarsa, elbet ki o zaman bizlerin de belki de çok fazla yapacak bir şeyi olmayabilir.

Ben inanıyorum ki, bu panel sonucunda, değerli panelist arkadaşlarım çok daha detaylı bilgiler verecekler ve yine inanıyorum ki, bu panel Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin geleceğine katkı sağlayacak. Gerek panelistlere, gerekse hepimize katıldığınız için özellikle çok teşekkür ediyorum.

SUNUCU- Değerli misafirler; “Kıbrıs’ın Yarını” konulu paneli yönetmek üzere, Devlet Eski Bakanı ve Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Genel Sekreteri Sayın Ayfer Yılmaz’ı davet ediyorum.

Panelistlerimizi davet etmek istiyorum: Emekli Büyükelçi ve Doğru Yol Partisi Genel Başkan Yardımcısı Sayın Nüzhet Kandemir; Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal; Emekli Büyükelçi, Başkent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü ve Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Öğretim Görevlisi Sayın Dr. Ahmet Zeki Bulunç; Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hasan Ünal.

OTURUM BAŞKANI- Değerli konuklar; bu öğleden sonrayı bizimle geçirmek istediğiniz için ve önemli olan geçmişi konuşmaktan, yarını konuşmak için bizlerle birlikte olduğunuz için hepimize hoş geldiniz diyorum.

Değerli konuklar; bugünkü konumuz “Kıbrıs’ın Yarını”. “Kıbrıs’ın Yarını” derken, tabii ki bugün basınıma baktığımız zaman, kamuoyumuzda şöyle bir mikrofonları dolaştırdığınız zaman, “Kıbrıs mı, Kıbrıs elden gitti” deniliyor. Kıbrıs’la ilgili bir şey olduğu zaman, “bir çözüm var mı?” diye sorusu akla gelmek yerine, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ni, Türkiye’yi Avrupa Birliği’ne taşıyacak bir ilk basamak olarak gösterip ve bunu kabullenmiş görünmekteyiz. İşte bugün öğleden sonra, değerli panelist arkadaşlarımızla birlikte Kıbrıs’ın yarınını, yani Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetiyle birlikte Kıbrıs’ın yarınını ve çözümlerini gündeme getireceğiz.

Sorumuz, Kıbrıs’ta soruna gerçekçi ve sürdürülebilir bir çözüm bulunabilir mi? Tabii, hepimiz biliyoruz ki, bir çözüm olabilmesi için, iki halkın siyasi ve hukuki anlamda eşitliğinin başta tanınması gerekiyordu. Biz ise, bu tartışmalara başlarken, 3 Temmuz 1990 yılında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’nin tek taraflı başvurusu sonucunda, 16 Nisan 2004 tarihinde Avrupa Birliği’nin Kıbrıs Türkünü yok sayar bir şekilde, kendi kuruluş yasalarını, prensiplerini bir tarafa bırakıp, uluslararası hukuk ve antlaşmaları yok sayarak, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’ni Ada’nın tüm temsilcisi olarak Avrupa Birliği’ne üye kabulüyle başlattığı bir süreci yaşıyoruz.

Tabii, bu süreç, bizimle birlikte de son derece ilişkilendirilmiş bir süreç. Bu süreçle birlikte, 24 Nisan 2004'te Kofi Annan Planı temelinde Ada'da bir referandumu görüyoruz. Hatırlarsanız, bu referandumun yapılması da, Türkiye'nin üyelik müzakerelerinin, adaylık müzakereleriyle ilişkilendirilmişti. Bir yıl geçti, artık 24 Nisan geliyor ve Kıbrıs Türküne vaat edilen hiçbir şey yerine getirilmemiş durumda.

17 Aralık 2004 Brüksel Zirvesi sonrasında 3 Ekim 2005'te Türkiye'yle müzakerelerin başlamasına yönelik olarak yine ilk adım, Kıbrıs'ın, Güney Kıbrıs'ın dolaylı tanınmasına yol açılacağı bir prensip. Nedir o? Ankara Anlaşmasına, Uyum Protokolünün 10 ülkeyi, Güney Kıbrıs Rum Yönetimini de kapsayacak şekilde genişletilmesi. Peki, buradaki panelist arkadaşlarımızla birlikte tartışacağımız bu konu içinde neden 10 üye değil, bu 16 üyeye çıktı. Eğer bu altı üyeyle, daha önce biz bu uyum protokolünü imzalamadıysak, niye şimdi 16'yla birlikte imzalıyoruz; işte bugün bunları tartışacağız.

Bugün başlarken konumuza, elimizdeki gündemdeki sıralamayla değil, ama konunun akışı içinde, Sayın Ahmet Zeki Bulunç, Emekli Büyükelçimize şunu sormak istiyoruz: Ulusal dava neydi? Ulusal dava bugün geçerliliğini yitirdi mi? Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkiye için stratejik önemini neden yitirmiş gibi bir imaj yaratılıyor? Gerçekten yitir dimi? O nedenle şimdi sözü kendisine bırakıyoruz.

DR. AHMET ZEKİ BULUNÇ- Sayın Rektörüm, sayın komutanlarım, değerli konuklar, sevgili öğrenci kardeşlerim; ben Sayın Başkanın bana yönelttiği soru bağlamında konuyu açmaya çalışacağım.

Öncelikle sorunun, Kıbrıs'ın stratejik önemi ile ilgili kısmından başlamak istiyorum, sanırım konuşmamı onun üzerine inşa etmekte yarar vardır. Kıbrıs'ın stratejik değeri Türkiye için neden azımsanmış veya önemini yitirmiş gibi gösterilmeye çalışılıyor? Ya da gerçekte Kıbrıs'ın Türkiye açısından stratejik önemi azaldı mı? Kıbrıs'ın stratejik önemi ve jeopolitik değeri Türkiye açısından azalmamıştır, Çünkü her şeyden önce Türkiye'nin jeopolitiği ve coğrafyası değişmemiştir. Türkiye'nin jeopolitiği daha da önem kazanmıştır. Dolayısıyla Kıbrıs'ın stratejik önemi de azalmamıştır. Türkiye'nin jeopolitiği aksine giderek artmaktadır. Kıbrıs Adası bulunduğu coğrafi konum itibarıyla, Türkiye'nin güvenliği açısından, Türkiye'nin geleceği açısından, jeopolitik güç alanı açısından son derece önemlidir. Batılıların batmayan uçak gemisi olarak adlandırdıkları Ada, bir bilim adamımızın tanımlamasına göre, İskenderun Körfezi'nin ağzında, Akdeniz'e açılan bir iskele başı gibi de durmaktadır. Ada'nın konumuna bir başka açıdan

baktığımızda, eğer Kıbrıs bir gün yabancı bir devlet elinde olursa, Karpaz Bölgesi'ndeki Zafer Burnu, yani Ada'nın sivri ucu Anadolu'nun bağına saptanabilecek bir hançer gibi de durmaktadır. Onun için, Kıbrıs'ın stratejik değeri, özellikle Türkiye için Ada olarak önemi, her zamankinden daha fazladır. İskenderun Körfezi'nin ekonomik, ticari, ulaşım, bir enerji köprübaşı olması ve Ortadoğu' daki son gelişmelerin yarattığı siyasi ve stratejik değer bu önemi daha da arttırmaktadır.

Strateji açısından birtakım değerlendirmeler yapmak istemiyorum, ama İngiltere, Amerika ve son Avrupa Birliği'nin Kıbrıs'ı üye yapmakla stratejik gücünü artacağı şeklindeki kendi açıklamalarını dikkate aldığımızda, “onlar için stratejik değeri olan bir ada, acaba Türkiye için neden olmaz?” sorusu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Buradan hareket etmek suretiyle, ulusal dava neydi sorusuna yanıt bulalım. Ulusal dava dediğimiz, Türkiye'nin ulusal politikası ve bir devlet politikası şeklinde sürdürülmüş olan Kıbrıs politikasının temel iki ana unsuru vardır. Biri Ada'nın, Türkiye'nin güvenliği, ulusal çıkarları açısından taşıdığı stratejik önemdir. Dolayısıyla, Türkiye Ada'nın bir gün kendisine karşı kullanılabilir bir konuma gelmesini, Doğu Akdeniz'de mevcut Türk – Yunan dengesinin aleyhine değişmesini bir başka coğrafyaya taşınmasını istememiştir ve kendine karşı güvenlik tehdidi teşkil edecek bir konumda bulunmasını önleyecek her türlü çabayı ortaya koymuştur.

Ulusal politikanın ikinci önemli temel unsuru, orada yaşayan Kıbrıs Türk Halkının (ki bu halk, Anadolu'dan 1571 yılında Kıbrıs'ın fethinden sonra göç ettirilen atalarımızın torunlarıdır.) Kıbrıs'taki varlığı, geleceği, güvenliği, bağımsız, egemen ve insan haklarının en üst düzeyde korunduğu bir halk olarak korunmasını sağlamaktır. İşte Türkiye bu iki temel unsuru esas alarak çizdiği politikasında, Kıbrıs'ın geleceğini belirlemeye çalışmıştır. 1959 Zürih ve Londra antlaşmaları bu temeller üzerine oluşturulmuş olan antlaşmalardı ve Zürih, Londra Antlaşmaları ve bunların parçası olan Garanti ve İttifak Antlaşmaları, Türkiye'nin ulusal politikası açısından önemli olan iki temel unsuru güvence altına alıyordu. Bu antlaşmalarla, iki temel denge Kıbrıs'ta kurulmuştu. Bir tanesi, iç denge denilen, yani Kıbrıs Türk Halkıyla Kıbrıs Rum Halkının tam siyasi eşitliği olan, Kıbrıs Cumhuriyeti devletinin ortak kurucuları bulunan iki halkın, Kıbrıs'ın egemenliğine ortak olarak sahip olduğu, yönetiminde ortak yönetim biçimini sürdürdüğü ve siyasi tam eşitliği sağlayan cumhurbaşkanı ve cumhurbaşkanı muavininin bireysel veto yetkilerinin ve ortak veto haklarının bulunduğu bir tür fonksiyonel federal-konfederal yapı içinde oluşturulmuş olan bir devlet vardı. Kıbrıs Cumhuriyeti böyle bir devletti ve bu devlet uluslararası antlaşmalarla,

tarafların ortak çıkarlarının uyumlaştırılması suretiyle uzlaşma ile kurulmuş olan bir devletti; bu, altının çizilmesi gereken son derece önemli bir olgudur.

İkinci denge, dış dengeydi. Bu denge, Lozan Barış Antlaşmasıyla birlikte Ege’de kurulmuş olan Türk-Yunan dengesinin Akdeniz’in, doğusuna, Ortadoğu’ya, Kıbrıs’a taşınmasıydı, yani Lozan dengesinin uzantısının Kıbrıs’a yansıtılmasıdır. Bu iki temel unsurun yaşayabilmesi için de, Türkiye garantör devletlerden biri olarak, garantör sıfatıyla hem oradaki statünün, yani kurulmuş olan Kıbrıs Cumhuriyet’inin ve Kıbrıs Türk Halkının varlığını, devamını garanti etmek, hem de - çok önemli olan husus, altını çizmek istiyorum, Türkiye’nin ve diğer garantör devletlerin, yani Yunanistan ve İngiltere’nin önceden belirlenmiş olan Kıbrıs’taki haklarının, çıkarlarının ve statülerinin garanti edilmesidir. Maalesef, kamuoyunda genellikle tartışılırken Garanti Antlaşması, sadece orada yaşayan Türk halkın varlığı ve Kıbrıs Cumhuriyeti statüsünün devamıyla sınırlı bir garanti anlayışından hareket edilmektedir. Oysa ondan da önemlisi, Türkiye’nin Ada üzerindeki hak ve çıkarlarının, statüsünün garanti edilmesidir ve bunların tehlikeye girmesi halinde, tarafların haklarını koruyabilmeleri için müdahale hakkı da dahil olmak üzere, her türlü hakkının saklı tutulmasıdır. İşte bugün geldiğimiz noktada, eğer genel anlamıyla Kıbrıs, özel anlamıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin yarımının ne olacağını tartışmak durumunda olduğumuzda, bu iki temel unsuru hep göz önünde bulundurmamak durumundayız. Zaten bugüne kadar gelen bütün görüşme süreçlerinde, Türk tarafının üzerinde durduğu temel unsurlar hep bunlardı. Kıbrıs’ta eşit iki halkın varlığı, egemenliği, bağımsızlığı ve Türkiye’ye karşı Ada’nın kullanılmasına imkân vermeyecek bir uzlaşmanın sağlanmasıydı. Fakat bu uzlaşma, yani varılacak yeni uzlaşma, 1959-60 Antlaşmalarından farklı bir şekilde, artık coğrafi temele dayalı bir niteliğe de büründürülmesi gerekirdi. Çünkü 1959-60 Antlaşmaları, fonksiyonel konfederal federal bir yapıydı, coğrafi temele dayanmış değildi, ama 1963 Kanlı Noel olaylarıyla birlikte yaşadığımız gerçekler, bundan sonraki uzlaşmada veya anlaşmada, veyse “çözüm”de, meselenin coğrafi temele de dayandırılması, iki bölgelilik ve bugünkü şekliyle iki devletlilik ve iki egemen halkın siyasi eşitliği ve kendi bölgelerinde hükümran olmalarını esas alacak, mutlak anlamda bir iki bölgeyi yapının oluşturulmasıdır. Bu yapı, 1959 Zürih ve Londra Antlaşmalarının tıkadığı ENOSİS yolunu çok daha güçlü bir şekilde tıkayacağı için, Rumlar uzlaşmazlığı öne çıkarmışlar, ama usta bir politikayla görüşüp, “uzlaşmaz konumda olan Kıbrıs Türk tarafıdır ve özellikle Sayın Denktaş’tır” yaklaşımıyla, dünya kamuoyunda öne çıkan politikalarıyla etkin olmuşlardır. Bu olguları dikkate aldığımızda ulusal davamız bugün de geçerliliğini aynen korumaktadır. GKRY’nın Yunanistan ile birlikte AB üyesi olduğu ve Türkiye’nin üye olmadığı en iyimser bir şekilde en az 15-20 yıl sonra

üye olabileceği hatta hiç üye olamayabileceği olasılığının da güçlü bir şekilde bulunduğu gerçeği dikkate alındığında, ulusal davamızın geçerliliği bugünkü koşullarda daha da güç kazanmıştır.

Sonuç olarak, uzlaşma çabalarıyla ilgili olarak en son süreci değerlendirmek istiyorum, zamanımızın darlığı nedeniyle aradaki süreçleri atlamak gerekiyor, Annan Planı karşımıza çıkartılmıştır. Fakat Annan Planı çıkmadan önce, Sayın Cumhurbaşkanımızın inisiyatifiyle, 2002 yılının Ocak ayında yüz yüze görüşmeler başlatılmış ve bu yüz yüze görüşmelerde Türk tarafının pozisyonu, iki eşit halkın ve ortak kurucu devletin oluşturacağı yeni bir ortaklığa dayalı, eşitlik temelinde, iki bölge, iki devletli, Türkiye'nin etkin ve fiili garantörlük hakkının devam ettiği, hiçbir şekilde sulandırılmadığı ve iki bölgelilik sulandırmayacak bir şekilde, Rumların tekrar kuzeye gelmesini önleyecek mal mülk meselesinin, toplu bir takasla ve tazminatlar yoluyla çözümlenmesi temelinde bir uzlaşma yaklaşımı ortaya konulmuştur. Türk tarafı çözüm önerisini yazılı olarak kapsamlı bir şekilde sunmuştur. Rumlar bu yaklaşıma karşı, iki egemen halkın ve devletin olmadığını, Kıbrıs'ta tek bir halkın bulunduğunu, Kıbrıs Cumhuriyetinin var olduğunu, dolayısıyla yeni bir ortaklığa gerek olmadığını, siyasi eşitliğin kabul edilemeyeceğini, anayasada yapılacak değişiklikle, Kıbrıslı Türklere güçlendirilmiş azınlık hakları verilmek suretiyle, garanti sisteminin değiştirilerek uluslararası bir barış gücü veyahut Avrupa Birliği şemsiyesi altında bir güvencenin sağlanması temelinde bir çözümü önermişlerdir. Annan Planı, işte bu görüşmeler sürecinde, AB'nin genişleme süreci de dikkate alınarak iyice planlanmış bir zamanlama ile ortaya çıkartılmıştır.

Annan Planı, az önce çerçevesini çizmeye çalıştığım temel unsurlarımızın dışında, onları dikkate almayan, Rum görüşlerine çok yakın bir plandır. Çoğunluğun azınlığa hükmedeceği, Kıbrıs Türk Halkını, bugünkü egemen, bağımsız bir halk ve devlet ortamından kopartıp, oluşturulacak olan, adı Birleşik Kıbrıs olarak ifade edilecek, fakat gerçekte Kıbrıslı Rumların 1963'ten beri devam ettirdikleri rejim olan ve "Kıbrıs Cumhuriyeti" olarak adlandırılan Cumhuriyete yamalanmak şeklinde ve onun varlığı altında sürdürülecek bir üniter devlet yapısıyla Annan Planı önümüze getirilmiştir. Annan Planının felsefesi ve dayandığı temel, Rumların silah zoruyla yıktıkları Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yaşadığının kabulüdür. İşte bu cumhuriyette Kıbrıslı Türklere tanınacak bazı güçlendirilmiş azınlık haklarıyla oluşturulacak üniter devlet yapısı öngörülmüştür. Türklerin Siyasi eşitliği, egemenliği ve iki bölgelilik özellikle ortadan kaldırılmakta, Türkiye'nin etkin ve fiili garantörlük hakkı, düzenlenen yeni garanti sistemi çerçevesinde işlemez hale getirilerek, garanti sisteminin içi boşaltılan bir duruma getirilmekteydi.

Onun için Annan Planı, temeli ve felsefesi itibariyle, kabul edilemeyecek bir plan olarak Türk tarafınca değerlendirilmiştir.

Gerçekte Annan Planının bence en önemli unsurlarından biri, iddia edildiği gibi, temel amacı Kıbrıs'ta kalıcı, yaşayabilir bir barışı, uzlaşmayı, istikrarı getirmekten çok, Avrupa Birliği'nin, kendisinin uluslararası antlaşmalara aykırı bir şekilde hukuku ihlal ederek Rumların üyelik başvurusu ile harekete geçirdiği, süreçte karşılaştığı sorunları aşabilmek, yani Avrupa Birliği kendi sorununu aşmak amacı ile Annan Planına sarılmıştır. Yani Annan Planı'nın amacı AB'nin sorununu çözmek ve bu arada Türkiye'yi aradan çıkartmaktır. Çünkü Annan Planı'nın kabulünün AB'nin genişleme sürecine endekslenmiş olması ve kabul için öngörülen sürenin kısılalığı, Plan'ın temel amacının AB'nin kendi sorununu çözmek olduğunu göstermektedir. Eğer Annan Planı kabul edilmiş olsaydı, Rumların gayri meşru başvurusu meşruiyet kazanacaktı, Türkiye kendinden önce de Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne üye olmasını kabul etmiş olacaktı. Türkler azınlık statüsüyle, mevcut Kıbrıs Cumhuriyetine yamalanmış olacaktı ve Avrupa Birliği böylece kendi sorununu aşacaktı.

Bugün geldiğimiz süreçte, “nasıl bir yaklaşım belirlenmelidir?” diye sormamız lazım, çünkü maalesef, Kopenhag Zirvesiyle birlikte gelişen süreç ve en son Annan Planının Türkiye tarafından da kabul edilerek, halkımıza “evet” oyu verdirtilen Annan Planı sonucunun, gelişmelerini dikkate aldığımızda, Rumlar tek yanlı başvurularını üyelikle noktalamışlar ve Türkiye'nin karşısına “Kıbrıs Cumhuriyeti” devleti olarak, Avrupa Birliği'nin bir üyesi olarak çıkmışlardır. Dolayısıyla, geçmişin muhasebesini burada yapmak yerine, şu anda atılmaya çalışılan yanlış adımların süratle önlenmesini sağlayacak bir yaklaşım içinde olunması lazım. Yanlış adım, Uyum protokolünün ya da ek protokolün imzalanması ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden geçirilmesi suretiyle, “Kıbrıs Cumhuriyeti”nin resmen tanınması ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ortadan kaldırılması, Türkiye'nin Kıbrıs'tan çıkarılması sürecine olanak sağlanmasıdır. Uyum Protokolünün imzalanması bir süreç içinde kaçınılmaz olarak Rumların silah zoru ile kurdukları 1963 Rum yönetimini meşrulaştıracak ve bu Yönetimin Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tanınmasını sağlayacaktır.

Onun için yeni süreçte, yeniden Annan Planının gündeme getirilmesini savunmak yanlış bir politikadır. Annan Planı kendi ifadesi ile hükümsüz ve geçersizdir. Buna rağmen bu planı tartışmaya açmak, Rum taleplerine ve istedikleri çözüme olanak sağlamak demektir. Yapılması gereken, bugünkü gerçekler temelinde, iki bağımsız devletin varlığını dikkate alarak, iki egemen

halkın, iki bağımsız devletin varlığı temelinde bir uzlaşmayı sağlamak ve bu çerçevede Türkiye'yle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği'ne eşzamanlılığını sağlayacak bir üyelik sürecini öne çıkarmak lazım. Bugün genel olarak bunun imkânsız olduğu düşünülmektedir. Sevr Anlaşması da Türkiye'ye dayatıldığı zaman, bağımsızlık, istiklal imkânsız görülüyordu; ama büyük Atatürk, bugünün Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmuştur. Biz de, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bağımsız bir devlet olarak tanıtılmasını sağlayabilecek inanca ve güce sahip olduğumuz düşüncesindeyim.

Sorularda açmak üzere, zamanım bittiği için konuşmamı tamamlıyorum. Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Bulunç'a teşekkür ediyoruz.

İlk bölümde 15'er dakikalık konuya ilişkin görüşlerini aktardıktan sonra, 5'er dakikalık daha bir sürecimiz olacak ve soru-cevap bölümüne geçeceğiz.

Şu anda Sayın Bulunç'un da dediği gibi, ulusal dava ve çözüm konusunda iki taraflılık ve siyasi eşitlikten vazgeçilmez bir prensip temelinde hareket etmemiz gerektiğini kendileri de belirttiler.

Sayın hocamız Doç. Dr. Hasan Ünal'a sözü vermek istiyoruz. Kendisi 17 Aralık sürecinde, Brüksel Zirvesi kararı ile başlaya yeni sürecimizle, birlikte masadaki çözüm ne olabilir ve aynı zamanda Annan Planı hâlâ masada mıdır? Masada olması, bu çözümü kolaylaştıracak mıdır?

Buyurun.

Doç. Dr. HASAN ÜNAL- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Rektör, muhterem misafirler, sevgili öğrenciler; şimdi Sayın Büyükelçi Ahmet Zeki Bulunç bize Kıbrıs meselesinin hem dününe, hem bugününe, hem de yarınına ışık tutacak bir perspektif ortaya koydu. "Bundan sonra ne yapmalı?" sorusunun cevabını, Kıbrıs meselesinin kendi içinden mutlaka aramalıyız, ama "Bundan sonra ne yapmalıyız?" sorusunun cevabı, bence Türkiye'nin Avrupa Birliğiyle ilişkilerinin nasıl bir seyir izleyeceğinde gizli. Aslında doğrusunu söylemek lazımsa, Türkiye'nin bütün dış politikasını âdeta esir almış bir sürecin içerisindeyiz bu Avrupa Birliği sürecinde ve öncelikle dolayısıyla bu Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizin, bugün üzerinde oturduğu zemini, yani 17 Aralık kararlarını ayrıntılı bir şekilde bir ele almak lazım.

17 Aralık kararları malumunuz, Sayın Başbakan ve arkadaşlarının eline tutuşturuldu ve onlar da bunu hangi dilden okudular bilmiyorum; ama Ankara'ya büyük bir zafer havasıyla getirdiler ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkanının gayretleriyle de, 18 Aralık 2004 günü Ankara'da büyük bir bayram havası estirildi. Ben bu 17 Aralık bayramının takipçilerinden birisi olmaya adayım, yani her yıl acaba bu 17 Aralık milli bayramını kutlayabilecekler mi? Bu soruyu neden soruyorum? 17 Aralıktan bir hafta sonra biz TRT'de bir program yapıyorduk. Programda da, hem Ak Parti'den, dış politikadan sorumlu demeyelim, ama Meclis'teki komisyonlardan birinden bir zat vardı, CHP'den de biri vardı ve bir de ben vardım. Konuşurken, bizler, ben mesela, 17 Aralık kararlarında Türkiye'ye sunulan Avrupa Birliği perspektifinin aslında tam üyelik değil, bir tür özel statü olduğunu anlatmaya çalışırken, bunun böyle zafer havasıyla kabul edilmesinin de, diplomatik müzakereler açısından aslında yanlış olduğunu, çünkü karşı tarafın o zaman, “bunlar bununla yetiniyorlarsa, demek ki zamanla pek çok başka şeyi de ekleyebiliriz” demelerine sebep olacağını, oysa doğru olan şey, bu kararın Kıbrıs'tan ve diğer dış politika meselelerinden arındırılarak, bize ne tür bir perspektif sunduğunun ayrıntılı olarak ele alınması gerektiğini anlatıyordum. O sırada TRT'den geldiler, dediler ki tam program bitince, “hocam, şu anda haber geldi, biz de haberlere bağlıyoruz konuyu, bizim Hükümet, bu 17 Aralık kararlarındaki hususları kabul edilemez bulmuş ve bu kabul edilemez olduğunu da Brüksel'deki büyükelçimiz vasıtasıyla bir notayla Avrupa Birliği'ne bildirmiş” Burada da yanımızda çok kıdemli bir diplomatımız Sayın Nüzhet Kandemir bey bulunuyor; yani bir hafta önce, 5-6 gün önce siz bir belgeyi elinize alıyorsunuz, oradan sallayarak, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük diploması başarısı olarak Ankara'ya getiriyorsunuz, Ankara'da büyük gösterilerle bunu kutluyorsunuz, birkaç gün sonra bu belgedeki yazılanları kabul etmeyeceğinizi karşı tarafa bildiriyorsunuz. Tabii, bu bildirmenin filan da yöntemi pek doğru değil, yani eğer bu kadar önemli şeyler söylemek istiyorsanız, Ankara'da bakanlığa çağırmanız lazım herhalde Avrupa Birliği temsilcisini, belki Avrupa Birliği üyesi ülkelerin büyükelçilerini ve neden kabul etmediğinizi filan anlatmalısınız.

Neyse, burada esas mesele şu: Bir haftanın içinde ne değişti ki, bir belge, bir taraftan zafer belgesiymi, öbür taraftan neredeyse tu kaka oldu, ama tu kaka edilen belgenin hâlâ kamuoyuna tam olarak açıklanmış değil, aynı bir örtülü gündem olarak devam ediyor. Avrupa Birliği'ne karşı sorumluluklarımızı, yükümlülüklerimizi yerine getiriyoruz, bu çerçevede işte en son ek protokolü imzalamaya hazır olduğumuzu karşı tarafa bildirdik ki, onu ele alacağız. Ama bu belgeyi 17 Aralık belgesinin belki şöyle ayrıntılarıyla ele almakta fayda var ve dış politikada bizden istenen tavizlerden bağımsız olarak bu belgeyi ele almakta fayda var. 17 Aralık kararlarının 23 üncü

maddesi, Türkiye'yle ilgili nasıl bir perspektif ortaya konulduğunu izah ediyor. 23 üncü madde pek çok paragraftan oluşuyor ve bu 23 üncü madde, tek başına Türkiye'yle ilgili diğer bütün maddelerin toplamı büyüklüğünde aşağı yukarı. 23 üncü maddenin Türkiye'yle ilgili perspektifi izah eden paragrafın şöyle başlıyor. Uzun geçiş dönemleri, daimi korucuyu tedbirler, yani Avrupa Birliği içerisinde kullanılan koruyucu tedbirler diyor, sonra olacaktır diyor, sonra da derogasyonlar olacaktır diyor. Biliyorsunuz, derogasyonlar Avrupa Birliği hukukuna istisna anlamında kullanılan teknik bir tabir. Sonra da, bu derogasyonların hangi alanlarda olacağını izah ediyor, mesela “Kişilerin serbest dolaşımı daimi bir derogasyonla kısıtlanacaktır. Türkiye daimi bir şekilde, tarım ve yapısal politikaların da dışında tutulacaktır” diyor. Üstelik bunu da, such as diye, bir İngilizce tabirle bağladığı için, yani bunlar gibi alanlarda daimi derogasyonlar olacaktır diyor. Orada, yani bunlara ilave alanlarda da daimi derogasyonlar olabilir anlamı çıkıyor. Şimdi bu derogasyonları Avrupa Birliği'nin temel özgürlükleri üzerine getirilmiş bu derogasyonları yan yana getirdiğinizde, buna tam üyelik denilemez, bu bir tür özel statü teklifidir. Çünkü Avrupa Birliği'nin temel özgürlükleri üzerine daimi derogasyonları inşa ederseniz, bir ülkenin üyeliği sürecinde, bunun bir tür özel statü olduğunu Avrupa Birliği yetkilileri daha önce yaptıkları açıklamalarda kendileri itiraf ettiler. Ne zaman? Kıbrıs'ta Annan Planı tartışılırken, Kıbrıs Türk tarafı hep, “Rumların Kuzeye yerleşmesinin daimi olarak kısıtlanmasına yönelik bazı şeyler koyalım bu anlaşmaya” denildiğinde, o zamanki Genişlemeden Sorumlu Komiser Verheugen ve onun Ankara'ya gönderdiği AB hukukçuları bize şunu demişlerdi: “Şimdi Avrupa Birliği'ni Avrupa Birliği yapan temel özgürlüklerden birini daimi olarak kısıtlarsanız bir ülkenin üyeliğiyle ilgili olarak ve bunu da birincil hukuk yaparsanız, o zaman bu tam üyelik anlamına gelmez, bir tür özel statü olur. O zaman Kıbrıs Adası bir tam üyeliğe alınmış olmaz, ona özel bir statü verilmiş olur” diyorlardı. Oysa bizimle ilgili olarak şimdi, sadece bırakın kişilerin serbest dolaşımını, üstelik bizi tarım ve sosyal politikaların da daimi olarak dışında tutacak bir düzenleme yapıyor. Bunun sebepleri açık, yani bizim kuru kalabalık gözüyle baktıkları nüfusumuzun Avrupa Birliği'ne seyahatini istemiyorlar, onların Avrupa Birliği üyesi ülkeler içerisinde iş bakmalarına cevaz verecek bir düzenleme olsun istemiyorlar. Daha da önemlisi, tarım ve yapısal politikalarda, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olması halinde, alabileceği en yüksek fon kalemleridir, onlardan Türkiye'ye herhangi bir para gelsin istemiyorlar.

Bunlara göre benim Avrupa Birliği ilerleme raporundaki senaryolarla birlikte yaptığım bir çalışma, bizim üyeliğimizi şöyle bir yere götürüyor: Biz üye olduğumuzu farz edelim, bu 23 üncü maddede bize sunulan perspektif çerçevesinde, yani 17 Aralık kararları çerçevesinde üye

olduğumuzu farz etsek, Avrupa Birliği bütçesine, nüfusumuz ve bütçe imkânlarımız itibariyle yılda 6 ila 10 milyar Euro civarında katkıda bulunmak zorunda olacağız. Çünkü üye olduğumuzdan bunu ödeyeceğiz, ama karşılığında da daimi derogasyonlara tabi tutulduğu için önemli fon kalemlerinden fon alamayacağız; ama bunun sonunda maksimum yılda 1-2 milyar Euro karşılık alabilen, fakir, ama Avrupa Birliğini fonlayan ilginç bir üye olacağız. Bunu çok iyi görmek lazım, yani Avrupa Birliği'nin bize 17 Aralıkta sunduğu üyelik perspektifi bu.

İkincisi; bunu bile tam olarak vermeye niyetli olmadığını da, 23 üncü maddenin son paragrafında izah ediyor. Çünkü son paragrafın ilk cümlesi, müzakerelerin ortak amacının, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılımı olduğunu söyledikten sonra, “ama bu tabiatı gereği ucu açık bir süreç olacaktır ve bu sürecin içinde amaç baştan kati suretle garanti edilmeyecektir” diyor. Onun devamında da tekrar diyor ki, “Eğer Kopenhag Kriterlerinin tümü dikkate alındığında, aday ülkenin üyelik yükümlülüklerini tam olarak yerine getirmeyeceğine hükmedilirse, o durumdaysa - buna da kendisi hükmedecek zaten- o zaman aday ülkenin, yani Türkiye'nin Avrupalı kurumlara - bunun altını çiziyorum- sıkı bir bağ ile bağlanması temin edilmelidir” Avrupa Birliği kurumlarına demiyor, Avrupalı kurumlara diyor. Avrupalı kurumlara Türkiye zaten sıkı sıkıya bağlı. Avrupa'da İkinci Dünya Savaşından bu yana kurulmuş her kurumun ya kurucu üyesi ya da uzun yıllardır üyesi, bunlarla da köklü ilişkileri var. Üye olmadığı tek yer Avrupa Birliği, oraya üye olamayacağına dair hükümlerin hepsini 23'üncü madde alt alta getirmiş.

Başka örnekler de verebilirim. İşin Türkçe'si, şunu söylemeye çalışıyorum: Avrupa Birliği 17 Aralıkta Türkiye'ye bir özel statü sunmuştur; üyelik perspektifi değildir, bizim bildiğimiz manada, ete, kemiğe bürünmüş, bugüne kadar üye olmuş ülkelerin anladığı, bildiği, uyguladığı manada bir üyelik perspektifi sunulmamıştır, bu bir özel statüdür. Nitekim özel statü olduğunu nereden anlıyoruz? Türkiye'ye özel statü verilmesini talep eden, bunu resmi politikası haline getirmiş olan Almanya'daki Hıristiyan Demokrat partiler, bu 17 Aralık kararlarından duydukları memnuniyeti defaetle izah etmişler, ilan etmişler ve “Biz 17 Aralık kararları çerçevesinde, Türkiye'ye 2006'da iktidara geldiğimizde, müzakerelerini özel statü için yapabileceğini söyleyeceğiz” demişlerdir; yani ahde vefasızlık olmayacak, belgelerde özel statünün var olduğu hükmünü fazlasıyla çıkaracak unsunlar var.

Burada işin teknik tarafına bakarsak, biz bu protokolü imzalayacağız, daha doğrusu bu protokol şu demek: Bir ek protokol, bu bir gümrük birliği protokolü değil, basit, teknik bir protokol değil, çok önemli tarafları var, taahhütler içeriyor. Onları zaten belki ikinci bölümde ele

alacağız. Bu bölümde şunu söylemekle yetineyim: Türkiye üzerine düşen ve Türkiye’den sık sık talep edilen bütün yükümlülükleri yerine getirirse, 3 Ekimde müzakerelere başlanacaktır denilse ve başlandığı ilan edilse teknik olarak şu olacaktır: 3 Ekimde önce Katılım Ortaklığı Belgesi beklenecektir. Bunun muhtemelen Kasım ayında ortaya çıkacağı söyleniyor. 3 Ekim 2005’ten sonraki günlerde ilerleme raporu yayınlanacaktır Avrupa Birliği tarafından, o beklenecek. Sonra katılım ortaklığı belgesi beklenecek. Muhtemelen Aralık ayındaki zirve kararları da beklenecek. Sonra da denilecek ki, “tamam, müzakereler başlamıştır” Ama ne başlamıştır? Tarama süreci başlamıştır. Tarama süreci ilk defa Türkiye örneğinde 12 ay sürecektir, yani 2006 yılının sonu, 2007 yılının başında tamamlanacaktır; bu da en iyimser durumla, zaten Avrupa Birliği bunları da bize izah etti. O zaman o tarihe kadar zaten Almanya’da muhafazakârların iktidara gelmesinin önü açılmış oluyor; çünkü Eylül, Ekim aylarında Almanya’da seçimler yapılmak zorunda ve 2006’nın Aralığına geldiğimizde de, karşımıza Angele Merkel’le, Edmunt Stöiber’i bulmuş olacağız ve bunlar da bize çok rahatlıkla şunu diyebilirler: “Tamam, Ocak ayından itibaren müzakerelere başlayın, ilk dosyayı açın, ama özel statü için yapacaksınız” Nasıl olur? “Sizin zaten kararlarınıza öyle yazılmış, 17 Aralık kararları size özel statü teklif ediyor. Bunun adını koyalım, yani kaçak güreşmeye gerek yok. Biz zaten kamuoyumuzdan, sizin üye olmayacağınıza, size özel statü verilmesi gerektiğine dair de yetki alarak geldik, biz bu konuda kararlıyız” Bunları konuştuğumuz zaman, zaten birkaç ay sonra da Fransa’da devlet başkanlığı seçimlerine gelmiş oluyoruz. O zaman Sarkozy’nin devlet başkanı seçilmesi ihtimali zaten her gün bir kademe daha artıyor. Bütün bunları da şu ihtimali göz ardı ederek söylüyorum: 29 Mayıs’ta Fransa’da referandumda anayasa reddedilebilir. Reddedilirse, Türkiye’den dolayı reddedilmiş olacak ve dolayısıyla Türkiye’nin zaten 3 Ekim 2005’te müzakerelere başlaması diye bir şey söz konusu olmayacak, onu da söylüyorlar kendileri. 29 Mayıs’ta İstanbul’un fethi tarihi olduğu için koydular, inadına; bunu kendileri diyorlar, ben demiyorum. Le Monde’u açıp, günü gününe takip ettiğimizde, buna dair bütün açıklamalar ve yorumlar var.

Dolayısıyla, 2006’ya kadar bizim neler yapmamız lazım? Bir; bu protokolü imzalamayıp, gereğini yerine getirmemiz lazım. Protokolden bir sonraki aşama, Kıbrıs Rum tarafını, Kıbrıs Cumhuriyeti sıfatıyla tanımak demek. Bugün maalesef, Bülent Arınç’a atfen, Hürriyet Gazetesi’nde manşet vardı, “casus belli’yi geri çekebiliriz” diyoruz. O zaman casus belli’yi geri çekelim, Yunanistan’ın Ege’ye dair zaten iki tane talebi kaldı. “Uluslararası Adalet Divanına gitmeyelim, sadece şunu yapın: Siz casus belli’yi geri çekin ve 1981 Deniz Hukuku Sözleşmesine taraf olun” diyor. Yani Yunanistan’ın Ege’deki karasularını 12 mile uzatmasının kendi milli

egemenlik hakkı olduğunu kabul edin, zaten iş bitiyor; o zaman Yunanistan bütün dediklerini almış oluyor. Dolayısıyla, Ege'yi veriyoruz.

2006 Aralık ayına kadar neler yapmamız lazım? Kıbrıs'ta Kıbrıs Rumlarını tanıdık, Ege'den bu şekilde vazgeçiyoruz, Ermeni soykırım tasarıları Avrupa ülkelerinin parlamentolarında kol geziyor. Bunu da, bu dosyaların birini açarken, öbürünü kapatırken mutlaka tanımamız lazım. Bunu da yerine getirdik, ondan sonra hatta bir adım bile ileri gittim, Fırat ve Dicle suları üzerine bir de uluslararası yönetim koyduk.

Bu arada da, 2006 sonuna kadar, Kürt ve Aleviler için de kolektif siyasi haklar talep ediyor. Avrupa Birliği İlerleme Raporunun dikkatle okunmasını burada tavsiye ederim. Bunları da yerine getirdikten sonra, 2006 Aralık ayında bize pekala ve çok rahat bir biçimde 17 Aralık kararlarına dayanarak, özel statü teklif edebilirler. Ne yapacağız o zaman? Bu sorunun cevabını kendi kendimize düşünmemiz lazım.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Değerli hocamıza teşekkür ediyoruz.

Önümüzdeki süreci, yani Kıbrıs'ın yarımını konuşurken, bu tabii Türkiye'nin Avrupa Birliği gündemiyle üst üste çakışan ve bu bölgede sadece Avrupa Birliği gündemiyle değil, ama başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, çeşitli çıkarların, Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında da ortada olduğu bu dönemde, Türkiye'nin ilişkilerini, Avrupa Birliği ilişkilerini göz ardı ederek Kıbrıs'ın yarımına bakmak mümkün değildi. Belirlenen şeyin özel statü olduğu son derece açıktı. Bunu sayın hocamızın dediği gibi, İsveç Başbakanı Person'un sözüyle de isterseniz hatırlatayım: "Erdoğan aceleci davranıp, şartlı üyeliği kabul etti, kabul edilmeyecek konuları onayladı" demiştir. Dolayısıyla, bütün bunlar belgelerde yazılı ve gerekli ağızlardan, yetkili ağızlardan birebir tarihe not düşülür şekilde ortaya konulmuştu.

Sayın hocamız Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal'a, hem bu işe devletler hukuku boyutu, hem de tarafların bu bölgedeki çıkarları üzerine bize bu konunun derinliğine, Kıbrıs'ın yarımına götürmesini istiyoruz.

Prof. Dr. FERİT HAKAN BAYKAL- Teşekkür ederim.

Ben öncelikle Sayın Rektörüne, Sayın Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürüne, böyle bir organizasyon yaptıkları ve beni de davet ettikleri için çok teşekkür ediyorum. Benim için böyle

saygın bir topluluğa hitap etmek bir üniversite çatısı altında bir onur; onu öncelikle açıklamakta fayda görüyorum.

Kıbrıs'la ilgili değerlendirme yapabilmek için, esasen Kıbrıs'ın biraz geçmişine de bakmak lazım; tarihine de bakmak lazım. Sayın Büyükelçim Ahmet Zeki Bulunç Bey bunun bir değerlendirmesini yaptılar, ama öyle tarihler var ki, bunu bir daha hatırlayıp, ondan sonra Kıbrıs'la ilgili değerlendirmeye geçmek gerektiğine inanıyorum.

Kıbrıs'ın nasıl Türkiye'nin elinden çıktığını unutmamamız lazım, unutmamamız gereken birinci nokta bu. 1878 yılında idare hakkı devredilmişken İngiltere'ye, İngiltere tarafından 1914 yılında tamamen hukuka aykırı bir şekilde, uluslararası hukuka aykırı bir şekilde burası ilhak edilmiştir. Uluslararası hukukta bu şekilde bir ülke kazanma biçimi yoktur, yani idari hakkı devredilen bir yerin ilhak edilmek suretiyle kendi ülkenize katılması diye bir ülke iktisap biçimi yoktur. Osmanlı bunu tanımamıştır, ama maalesef, o dönemdeki durumu da esas alırsak, parçalanmakta olan bir imparatorluktur. 1923 yılında da Türkiye Cumhuriyeti Devleti, 1914 yılından geçerli olmak üzere, bu ilhakı tanımıştır. Şimdi bu birinci noktayı bir tarafta tutmamız lazım.

Yine, Kıbrıs'la ilgili temel almamız gereken şeylerden biri, Kıbrıs'ın bağımsızlığını kazandıktan sonraki durumda, Kıbrıs'taki yapıyı bozan Türkler midir, Rumlar mıdır? Bu soruyu da sormak lazım. Daima dikkat ederseniz, uluslararası platformda bizim karşımıza getirilen şey, 1974 tarihidir. Halbuki, Kıbrıs'ta katliam yapan, soykırım yapan 1963 yılında Rumlardır. Kıbrıs anayasasını ihlal eden Rumlardır, Yunanistan destekli Rumlardır. ENOSİS'i gerçekleştirmeye çalışmışlardır ve tedhiş örgütü oluşturmuşlardır; Türkleri yönetimden dışlamışlardır. 1963-64 döneminden sonra Kıbrıs'ta, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde meşru bir hükümet yoktur; ama ilginç olan şudur ki, orada meşru bir hükümet, tüm Ada'yı temsil eden bir hükümet olmamasına rağmen, maalesef Rumlar o Ada'nın meşru hükümeti gibi kabul edilmişlerdir. Şimdi bu uluslararası hukukun bir garip boyutu, bunlara da gireceğim.

1974 tarihi Ada'nın kaderini değiştiren tarihtir. Her zaman vurgulanan şey şudur ki, "Türkiye 1974'te uluslararası hukuka aykırı bir şekilde orayı işgal etmiş, orada bir devlet oluşturmuştur" Bu tamamen, uluslararası hukuk gerçeklerine aykırıdır. 1974 müdahalesi, Garanti Antlaşması çerçevesinde ve Birleşmiş Milletler Antlaşmasının 51'inci maddesi çerçevesinde yapılan bir harekâttir ve Kıbrıs'taki çözümü getiren, aslında oraya barışı getiren gerçek unsur da budur, yani 1974 tarihini bizim bu boyutta kabul edip, hiçbir zaman bundan sapmamamız lazım,

hiçbir zaman diğer tarafın, ilgili tarafların menfaatleri doğrultusunda bizi işgalci olarak değerlendirmelerine prim vermemek lazım. Onun için bu tarihi de aklımızın bir köşesinde tutmamız lazım.

1983 tarihi, yine bu tarihi önemli bir tarih olarak bilmemiz lazım. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluş tarihi. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşu, ilan edilişi tamamen uluslararası hukuka uygundur. Orada yaşayan Kıbrıs Türk Halkının kendi geleceğini belirleme hakkını kullanmasıdır. Bugün Birleşmiş Milletler Anlaşmasına bakarsak, Birleşmiş Milletler Anlaşmasıyla ilgili prensipleri açıklayan 1970 tarihli bir bildiri var, Genel Kurul kararıdır. Buna bakarsak, burada kendi geleceğini belirleme hakkıyla ilgili değerlendirmeye bakarsak, benim söylediklerimin ne denli doğru olduğu da ortaya çıkacaktır. 1970 tarihli Genel Kurul kararı "Eğer bir devlet kendi içerisindeki topluluğa yönetime katılma hakkı vermezse, onu da dışlarsa, ayrı bir halksa bu. o halkın kendi geleceğini belirleme hakkı vardır" der, yani self-determinasyonun açılımı da budur. Dolayısıyla, Kıbrıs Türk Halkı da, Rumların kendilerini yönetimden dışlaması sebebiyle, anayasayı da ihlal edecek şekilde ve anlaşmaları hiçe sayarak, uluslararası hukuktan kaynaklanan bu haklarını kullanarak, bağımsızlıklarını kazanmışlardır, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devletini kurmuşlardır. O zaman bu tarihi unutmamamız gerekir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti de-facto olarak varolan bir devlettir. Bunun tanınması da gerekmemektedir, çünkü uluslararası hukukta devletin varlığı için tanınması gerekmez. De-facto olarak orada bir devlet vardır, devlet olmanın tüm unsurlarına sahiptir, yani ülkesi vardır, bir insan topluluğuna, daimi bir nüfusa sahiptir, hükümeti vardır; diğer devletlerle ilişkiye girme yeterliliğine sahiptir ve tanıyan devlet de vardır, Türkiye Cumhuriyeti Devleti; çünkü uluslararası hukukta tanımada bunun bir ya da beş yüz devlet ya da iki yüz devlet tarafından tanınacağı diye bir kural da yoktur. Tanınmaksızın eğer, tanıyan bir devlet de, Türkiye Cumhuriyeti Devleti de bir devlet olduğuna göre, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini de tanımaktadır. Dolayısıyla, bu doneler çerçevesinde bütün durumları düşünmemiz gerekir.

Konuşmamı toparlayabilmek açısından, bilhassa süratli hareket etmem de gerekiyor. Bir bölümü de size okumak zorunda kalacağım.

Önce temel alacağımız noktalardan biri, "burada menfaati olanlar kimlerdir?" sorusunu sormamız. Yani Kıbrıs'la ilgilenen kim, kimin menfaati var? Türkiye Cumhuriyeti Devletinin menfaati var, Yunanistan'ın menfaati var, Güney Kıbrıs Rum Kesiminin menfaati var, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin burada menfaati var, Amerika Birleşik Devletleri'nin menfaati var,

Avrupa Birliği'nin menfaati var, Avrupa Konseyi'nin menfaati var, İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrı burada menfaati var, Rusya'nın, Çin'in de burası ilgisi var; yani nasıl bir sorunla karşı karşıya durduğumuzu buradan daha iyi anlamamız mümkün. O zaman her bir örgüt ya da devlet bakımından, menfaatin ne olduğunu tespit etmemiz gerekir.

Bunların tamamını söyleyebilmek açısından, müsaade ederseniz süratli bir şekilde buradan okuyup, ona göre sonuca varmak isteyeceğim. Bu arada da protokolü de değerlendirmiş olacağım. Ek protokolün acaba imzalanması tanıma anlamına gelir mi, gelmez mi? Tanımayla ilgili de çok kısa bir bilgi size vereceğim.

Dilerseniz, buna geçmeden önce de, sadece tanımayla ilgili bütün konferanslarda belki anlatmaya çalıştığım basit bir hikâyeye var, bunu size çok kısa anlatayım. Bu gerçek bir olay, yani “bir işlem tanıma anlamına gelir mi, gelmez mi?”nin yorumunu yapabilmek açısından sizlerin takdirine bırakıyorum. İkinci Dünya Savaşında De Gaulle, Almanların Fransa'yı işgal etmesinden sonra Kuzey Afrika'ya kaçıyor, orada Sürgündeki Fransız Hükümetini oluşturuyor ve diyor ki “meşru hükümet benim, Fransa'daki hükümet işgal altındadır, dolayısıyla aldığı kararlar Fransa'yı bağlamaz. Benim aldığım kararlar, benim ülke üzerinde etkinliğim vardır” Tanınmaya da ihtiyacı var, böyle bir durumda, sürgündeki hükümetin mutlaka tanınması gerekir ki, devlet adına işlem yapabilsin. O tarihte Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Roosevelt'le iyi geçinmesi lazım, yani Fransa'yı da kurtarabilmesi için ve kendisini tanıtmaya lazım. Kuzey Afrika'nın en babayiğit gorilini yakalıyor, araştırıyor, bir goril yakalıyor. Gorili Roosevelt'e hediye olarak gönderecek. Süslüyorlar, püslüyorlar hayvanı. Neden goril gönderiyor? Tabii, bu hikâyenin belki başka bir boyutu olabilir. Ama gemiye bindiriyorlar gorili ve yola çıkartıyorlar. Amerika Birleşik Devletleri'ne de telgraf çekiliyor, “size Sürgündeki Fransız Hükümeti'nin Başkanı General De Gaulle'nin nazik bir hediyesi olarak goril takdim ediyoruz, bir hediye gönderiyoruz, lütfen kabul buyurun” diyorlar. Bunun karşısın da Amerika Birleşik Devletleri diplomatları, büyük bir telaşa kapılıyorlar, Dışişleri Bakanlığı fazla mesai yapmaya başlıyor, “Acaba biz bu gorili alırsak, zımnen tanıma anlamına gelir mi, gelmez mi?” diye. Tanımanın açık olması gerekmiyor, devletlerin davranışlarıyla da o sonucu çıkarmamız mümkün, tanıma anlamına gelebilecek hareketler olabilir. Gerçekten Dışişleri Bakanlığı karışıyor, ama diplomat goril diyelim, doğuştan diplomat diyelim, yolda ölüyor. Ölmek suretiyle Amerika'yı da kurtarıyor, Fransa'yı da belki bir şeyden mahrum ediyor. Şimdi bu hikâyeyi neden anlattım? Bakın, bunu biz derslerde tanıma bahsiyle anlatırken, tanımanın ne kadar siyasi bir boyutunu göstermek açısından söylüyoruz.

“Böyle bir harekette dahi, tanıma anlamını, eğer goril ölmeseydi de, Amerika Birleşik Devletleri’ne varsa idi, bu tanıma anlamına gelir miydi?” diye çocuklara sorabiliyoruz. Bu açıdan benim söylediklerimi bu çerçevede değerlendirmekte fayda var, tanımayla ilgili bölümü diye düşünüyorum.

Avrupa Birliği’nin Kıbrıs’a bakışı nedir? Önce onu değerlendireceğim, sırasıyla gideceğim. Ama buradan müsaadenizle okuyacağım: Avrupa Birliği Kıbrıs sorununun kanserleşmesinde en büyük sorumluluğa sahip olan taraftır. Avrupa Birliği kendi ilkelerine aykırı bir şekilde ve Kıbrıs’ı kuran antlaşmaları açıkça ihlal ederek, tüm Ada’nın meşru temsilcisi olarak Güney Kıbrıs Rum Hükümetini muhatap alıp, Kıbrıs Cumhuriyeti’ni Avrupa Birliği’ne tam üye olarak kabul etmiştir. Bu aşamaya gelinmesinde, Türkiye’nin uyguladığı dış politikanın ve Avrupa Birliği sevdasının da çok büyük etkisi olduğu vakadır.

Avrupa Birliği dış politikadaki başarısızlığını, Kıbrıs sorununu istediği yönde çözerek göstermek istemektedir; yani dış politikadaki rüştünü, bu sorunun çözümü ile ispat etmek peşindedir. Avrupa Birliği, Bosna Hersek’te uyguladığı politika ile sınıfta kalmıştır, binlerce insanın katledilmesine sebebiyet vermiştir, başarısız olmuştur. İsrail-Filistin barışının sağlanması yönünde de çaba göstermiş, ancak muhatap alınmamış. Güney Kıbrıs Rum Kesimini muhatap alarak, Kıbrıs Cumhuriyeti’ni Avrupa Birliği’ne dahil etme ve bunun öncesinde Ada’da istediği çözümü sağlama çabası da başarısızlığa uğramış, sorunlu bir devleti kendi ilkelerine aykırı bir şekilde Birliğe dahil etmiştir. Annan Planının başarısızlığa uğraması, Avrupa Birliği’nin de dış politikasında bir kez daha başarısızlığa neden olmuştur.

Özetlemek gerekirse, Avrupa Birliği ne pahasına olursa olsun, Kıbrıs sorununun Annan Planında temelleri belirlenen şekilde çözülmesini, Ada’nın Avrupa Birliği’nin siyasi, ekonomik ve askeri çıkarlarına hizmet eden bir konuma gelmesini istemekte ve bu yönde gerek Türkiye, gerekse Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde sivil toplum örgütleri aracılığıyla psikolojik savaşını sürdürmektedir. Bu konuda gerek Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti, gerekse Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Avrupa Birliği’ne gerekli desteği vermektedir. Tek hedefinin, Avrupa Birliğine tam üyelik olduğunu ve başka alternatifi olmadığını alenen ilan eden Türkiye’nin, Kıbrıs politikasında Avrupa Birliği’nin çıkarlarına hizmet etmekten başka bir alternatifi de kalmamaktadır.

Kıbrıs sorununun çözümünün, Avrupa Birliği’ne üyelik için Türkiye açısından bir ön koşul olmadığını söyleyen Avrupa Birliği, bunun tam aksi yönünde hareket etmektedir. 17 Aralıkta

alınan kararlar da, bunun açık teyidi niteliğindedir. Ucu açık bir müzakere tarihi için dahi, Kıbrıs Türkiye için önkoşul yapılmıştır. Avrupa Birliği'nin bu yöndeki baskısı, Rumların da Birliğin tam üyesi olmalarının avantajı ve Yunanistan ve İngiltere'nin de buna destek vermeleriyle devam etmektedir.

Türkiye'nin 40 yıllık milli politikası tersine çevrilmiştir. Şu anki Türk Hükümeti, geçmiş Türk ve Kıbrıs Türk hükümetlerinin “çözumsuzlük çözümdür” politikası uygulamakla suçlamaya başlamıştır. Bu suçlamanın Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin değil, Avrupa Birliği ve Yunan, Rum politikalarına hizmet ettiği izahıtan verasetidir. Türkiye'nin Ankara Anlaşmasını yeni üye olan devletleri de kapsayacak şekilde ek bir protokolle genişletmesi girişimi de, Kıbrıs meselesinin Türkiye açısından sonunu getirecek bir durum oluşturabilecektir. Her ne kadar Hükümet tarafından mektup teatisi yoluyla böyle bir anlaşmanın yapılmasını, Güney Kıbrıs Rum Tarafının tanınması anlamına gelmeyeceği iddia edilmekteyse de, uluslararası hukuk bakımından bu değerlendirmeyi doğru olarak kabul etmek imkânı bulunmamaktadır. Güney Kıbrıs Rum Tarafı, Avrupa Birliği'ne göre tüm Kıbrıs'ın meşru temsilcisidir. Avrupa Birliği, Kıbrıs Cumhuriyeti hükümeti olarak Güney Kıbrıs Rum Kesimini muhatap almış ve Kıbrıs Cumhuriyeti'ni Avrupa Birliği'ne tam üye yapmıştır. Artık Türkiye'nin tam üye olarak Avrupa Birliği'ne kabulü için Rumların da “evet” demesi şarttır. Avrupa Birliği'nin supranasyonal yapısı da göz önüne alındığında, böyle bir örgütle yapılan bir anlaşmada, örgütün tam üyesi olan bir devletin muhatap alınmamasını düşünmek gerçekçi bir yaklaşım olmaz. O halde, Türkiye'nin bu konuda çok dikkatli olması ve ek protokolü imzalamasının Rum Tarafını tanıma anlamına gelmeyeceğini bu protokolde açık şekilde ifade etmesi, yani protokolü çekinceyle imzalamasına bağlıdır. Böyle bir durumun da Avrupa Birliği tarafından kabul edilmeyeceği, izahıtan varestedir. O halde, Türkiye'nin bu aşamada Avrupa Birliğiyle ilişkilerini yeniden milli menfaatleri doğrultusunda gözden geçirme zamanı gelmiştir.

Atılacak bir yanlış adım, sadece Türkiye'nin değil, tüm dünyada yaşayan Türklerin, yani Türk dünyasının da inançlarının yıkılmasına sebebiyet verecektir. Bu yönden bakılırsa, böyle bir hata yapılması, Türkiye'nin dış politika menfaatleri bakımından bir kırılma noktası olacaktır. Böylesine haklı olduğu bir davayı savunamayan bir Türkiye'nin diğer haklarını, davalarını artık savunamayacağı da bir gerçek olarak öne çıkacaktır. Ege sorunu, Ermeni sorunu, Hatay sorunu, Musul sorunu gibi birçok sorunlar başımızı ağrıtmaya başlayacaktır. Avrupa Birliği gibi bir örgütle yapılan bir anlaşmanın, bu örgütün tam üyesi olan bir devletin tanınmış olduğu anlamına

gelmeyeceğini söylemek, risk oranı çok fazla bir değerlendirme olacaktır, goril hikâyesini düşünürsek. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bugünkü ve gelecekteki hükümetleri de dahil, hiçbir hükümetin böyle bir riske girmeyeceğini düşünmekteyiz.

Amerika Birleşik Devletleri'nin ilgisi nedir? Amerika Birleşik Devletleri, Kıbrıs'ta kendi istediği bir çözümün, 6. Filonun ve NATO'nun bölgedeki operasyonlarının etkinliğini kuvvetlendireceğini, Doğu Akdeniz'de, Ege'de ve Karadeniz'de, Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Kafkaslar'da Amerika Birleşik Devletleri'nin güvenliğini arttıracaklarını ve bu alanlardan kaynaklanan güvenlik tehditlerinin önleneceğini düşünmektedir. Amerika'dan gelip bunu düşünüyor, biz burnumuzun dibinde, 40 mil ötedeki Adada kendi güvenliğimizi düşünmüyoruz, “bizim için önemi yok” diyenlerimiz var. “Hiçbir değeri yok, stratejik değeri yok, verelim gitsin” diyenler açısından, özellikle Amerika'nın nereden gelip de nerede konuşlanmaya çalıştığına dikkat çekmek istiyorum.

Avrupa Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri, Kıbrıs konusunda asgari müşterekte birleşmektedirler. Amerika Birleşik Devletleri, Kıbrıs'taki Türk askerlerinin ve Yunan askerlerinin de çekilmesini istemekte, buraya NATO güçlerinin konuşlanmasını istemektedir. Adaya Amerika Birleşik Devletleri güdümünde NATO güçlerinin konuşlandırılması, Amerika Birleşik Devletleri'nin Doğu Akdeniz'deki menfaatlerine en üst derecede hizmet edecektir. Buradaki petrol ve enerji havzalarını etkin şekilde kontrol edebilecek. Genişletilmiş Ortadoğu Projesini uygulamaya sokabilecek, askeri ayağı sağlayabilecek, ekonomik açıdan rakibi olan Avrupa Birliği'nin boğazını bu enerji bölgesini kontrolde tutarak sıkabilecek, bu arada Rusya ve Çin'i de kontrol etmiş olacaktır, Amerika Birleşik Devletleri'nin Ortadoğu'daki jandarması İsrail'e de yakın destek sağlamış olacaktır.

İngiltere'nin pozisyonuna bakarsak; İngiltere, Adadaki garantör devletlerden birisidir. İngiltere, Avrupa Birliği üyesi olmakla birlikte, Kıbrıs'taki hak ve menfaatleri Avrupa Birliği'nden farklıdır, burası da ilginç bir noktadır. İngiltere, Kıbrıs'taki üslerini muhafaza etmek istemektedir. Annan Planında garanti altına almak istediği yön de bu yön olmuştur. Bu planda İngiliz üsleri tartışmaya açılmadığı gibi, bunların güvenliği konusunda garanti Birleşmiş Milletlere yüklenmiştir. Bu plan, Rumların “hayır” oyu nedeniyle hükümsüz olmakla birlikte, burada İngilizlerin niyetlerini anlamak açısından önemli bir belge olmuştur. Planda her şey tartışmaya açılmış, ancak İngiliz üsleri açılmamıştır. Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'nin Kıbrıs konusundaki çıkarları aynıdır. Her ikisi de NATO'nun en güçlü askeri güce sahip devletleridir,

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesidirler, petrol ve enerji politikası bakımından aynı menfaat ve görüşleri paylaşmaktadırlar.

Dolayısıyla Kıbrıs'ta çözüm konusunda İngiltere, Avrupa Birliği politikasından ziyade, Amerika Birleşik Devletleri politikasına uygun davranmaktadır. Bu da Türkiye'nin dikkate alması gereken bir durumdur. Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'nin de temel politikası, Kıbrıs Türklerini baskı altına alarak Annan Planı çerçevesinde bir çözüme zorlamak olmuştur. Bu politikadaki temel beklenti de, Türk askerinin Kıbrıs'tan çekilmesinin sağlanmasıdır. Dikkat edilirse, Avrupa Birliği'nin de temel beklentisi budur. Bu yönden Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere menfaatleri uyumaktadır.

Yunanistan'ın durumunu değerlendirecek olursak; Yunanistan, Kıbrıs konusunda çok başarılı bir politika izlemiştir. Bunda Yunanistan'ın Avrupa Birliğini çok iyi bir şekilde kullanması etkili olmuştur. Bu politikasının etkili olmasının nedeni de, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üye olma sevdası, başka alternatifinin olmaması, özellikle görevdeki hükümetin bu konuda milli politikayı geçmişte alınan Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarına aykırı şekilde, esaslı şekilde değiştirmiş olmasıdır. Türk Hükümetinin Avrupa Birliği'nden iç politika açısından beklentileri olması da, bunun da Yunan ve Türk Hükümet başkanları arasında kurulan kişisel dostluklar nedeniyle Yunanistan tarafından en iyi şekilde biliniyor olması, Yunanistan'ın Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecini çok etkili bir şekilde kendi menfaatlerini doğrultusunda kullanabilmesine imkân yaratmıştır. Ben bunu da özellikle söylüyorum, uluslararası alanda devlet adamlarının çok fazla samimileşmemeleri; bakın, dost olabilirsiniz, ama samimileşmek yanlıştır, o zaman çok hata yaparsınız, açık da verirsiniz, bu da eleştirilecek bir nokta.

Türkiye'nin bu karasevdası devam ettiği sürece, birçok konuda taviz vermesi kuvvetle muhtemeldir. Bilinen gerçek şudur ki, Avrupa Birliği, Türkiye'yi tam üye yapmak niyet ve iradesine sahip değildir. Tek taraflı olarak Türkiye'nin niyet ve iradesiyle hangi taviz verilirse verilsin, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üye olarak kabulü mümkün olmayacaktır. Bu nedenle Türkiye'nin Avrupa Birliği politikasını somut gerçekler ışığında, hayaller ve beklentileriyle hareket etmeden yeniden gözden geçirmesi ve yeni bir strateji belirlemesi zorunludur.

Türkiye'nin Avrupa Birliği sevdası başlangıçta ekonomik birlik maksadıyla başlamıştır. Avrupa Birliği'nin bugünkü konumu, bir siyasi birliğin sağlanmasıdır. Siyasi birlik için ise din ve kültür faktörünün hayati önemi olduğu, izahtan varestedir. Bu durumda Türkiye'nin özel ortaklık

kurmaya çalışması, eşit koşullarda Avrupa Birliği ile ilişki kurması, şu andaki konumundan çok daha etkili ve onurlu olacaktır. Yunanistan'ın da Kıbrıs'la ilgili beklentisi, Türk askeri varlığının Adadan çekilmesi, Kıbrıs Türklerinin Adada azınlık konumuna gelmeleri ve orta vadeli siyasi ve kültürel kimliklerini kaybetmeleridir. Yunanistan, esasen akıllı bir politikayla dolaylı yoldan Enosisi gerçekleştirmiştir.

Güney Kıbrıs Rum Kesimi, Kıbrıs politikasında çok başarılı olmuştur, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olma sevdasını çok iyi bir şekilde kullanmıştır. Güney Kıbrıs Rum Kesiminin Annan Planına "hayır" demesinin temel nedeni, Avrupa Birliği'nin verdiği destek olmuştur. Plana karşı tavrının olumsuz olması durumunda da Avrupa Birliği'ne tam üye olacağını bilen Rum Kesimi, "hayır" diyerek bir taşla iki kuş vurmuştur; hem Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyeliğinde söz sahibi konuma gelmiş, hem de Kıbrıs Türklerinin kaderiyle oynama şansını ele geçirmiştir. Rumların temel hedefi, Türk askerinin Adadan tamamen çekilmesi, Adanın tamamen Rumların kontrolüne geçmesi, Türklerin ise azınlık konumunda Adada bir müddet daha varlıklarını sürdürdükten sonra siyasi ve kültürel kimliklerini kaybederek Avrupa Birliği kimliğine sahip olmalarıdır. Böylelikle Rumlar, uzun yıllar hayal ettikleri mutlu sona ulaşmış olacaklardır. Kıbrıs'ta Rumların psikolojik güvenliği için temel unsurlar, Rum hükümetinin Adanın meşru hükümeti olarak tanınması, Kıbrıs'ın Avrupa Birliği üyeliği ve Birleşmiş Milletler Barış Gücünün tampon bölgede bulunmasıdır.

Birleşmiş Milletlerin konumunu da değerlendirmek gerekiyor: Birleşmiş Milletler Örgütü, Kıbrıs konusunda Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Avrupa Birliği'nin tetikçiliğini yapmaktadır. Bu örgüt, güçlü devletlerin menfaatlerini gerçekleştirmek için kullandıkları bir paravan konumundadır. Tüm devletlerin eşit şekilde bir oyla temsil edildiği Genel Kurul bağlayıcı karar alamazken, örgütün 5 daimi üye ve 10 süreli üyeden oluşan Güvenlik Konseyi, en önemli konularda bağlayıcı karar alabilmektedir. Kıbrıs sorununda taraf olanların daimi üye konumunda da bulunmaları, dikkate alınması gereken bir unsurdur. Siyasi bir örgüt olması nedeniyle de bu örgütün aldığı kararların çoğu, uluslararası hukuka uygunluk arz etmemektedir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Annan, daimi üye devletlerin memuru konumundadır.

Annan Planı adı altında hazırlanan ve taraflara sunulan planın ne şekilde hazırlandığı, bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla Birleşmiş Milletler Örgütü'nün Kıbrıs konusundaki politikası, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Avrupa Birliği politikasını yansıtmaktadır. Çin ve Rusya Federasyonu da bu politikada etkisi olmakla birlikte, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve

Avrupa Birliği, bu devletlere karşı karşılıklı çıkarlara dayalı bir politika izleyerek etkin olmalarını önlemektedirler. Çin için Doğu Türkistan ve Tayvan konusunda sıkıştırılmaması, petrol ve enerji güvenliğinin tehdit edilmemesi yeterlidir. Rusya Federasyonu için ise özellikle eenlere uygulanan soykırımın görmezden gelinmesi ve petrol ve enerji akışında sisteme ve paylaşıma ortak edilmesi, yeterli menfaati oluşturmaktadır. Türkiye'nin bu durumu da göz önünde bulundurması ve politikasında Rusya ve Çin'e de temelde güvenmemesi gerekmektedir.

Türkiye'nin Kıbrıs'taki menfaati, oradaki soydaşlarının can ve mal güvenliğinin garanti altına alınması, siyasi açıdan eşitliğin kabul edilmesi, Adanın yönetiminde Rumlarla ortak sıfatıyla söz sahibi olması, Türkiye'nin güvenlik çıkarlarının korunması, Akdeniz'deki menfaatlerinin korunması noktasındadır. Türk askerinin Adada varlığını sürdürmesi, hem soydaşlarının korunması, onların psikolojik güvenliklerinin sağlanması, hem de Türkiye'nin güvenliğinin sağlanması açısından zorunludur. Türkiye'nin Avrupa Birliği yeliğinin Kıbrıs sorunun zmne endekslenmesi, Türkiye'nin hayati çıkarlarına terstir. Avrupa Birliği, Rum Tarafına Avrupa Birliği'ne Kıbrıs Türklerini dışlayarak ye yapmakla yapabilecek en olumsuz davranışı yapmıştır. Türkiye'nin bu noktada halen Avrupa Birliğin'den beklentilerinin olması, çok iyi niyetli bir bakış açısıdır, bence saflığa yaklaşan bir bakış açısıdır. Türkiye'nin ve Kıbrıs Türklerinin Akdeniz'de alaka ve menfaatleri de burada federatif bir yapının bulunmasından geçmektedir.

Esasen Kıbrıs'ta şu andaki fiili durumu hukukileştirecek ve kalıcı olacak zm, iki ayrı devletin varlığının kabulüdür, yani Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti'nin varlığının Avrupa Birliği tarafından da kabul edilmesidir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin AB'ye ayrı bir devlet olarak alınması, gerçek ve kalıcı zm sağlayacaktır. Ne var ki bu durum, ne Avrupa Birliği, ne Amerika Birleşik Devletleri, ne İngiltere, ne de Birleşmiş Milletlerin içine gelmemektedir. Dünyadaki devletlerin birçoğu, Birleşmiş Milletler rgt'nün de aracılığıyla, demokratikleştirme nutuklarıyla parçalanmaya çalışılırken, Kıbrıs'ta iki ayrı halkın oluşturduğu iki ayrı devletin zorla birleştirilmeye çalışılması düşündürücüdür. O Genişletilmiş Ortadoğu Projesini düşünürsek, devletleri parçalamaya çalışırken, burada iki ayrı halkı, iki ayrı toplumu birleştirmeye çalışıyorlar.

Türkiye'nin Güney Kıbrıs Rum Kesimini de kapsayacak şekilde gümrük protokolünü imzalaması, Kıbrıs meselesinin Türkiye açısından sonu olacaktır. Güney Kıbrıs Rum Kesiminin zimnen tanınması dahi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin sonu olacaktır, Türkiye'nin Adadaki askeri varlığını tartışılır hale getirecektir, Londra ve Zürih antlaşmalarından kaynaklanan haklarından vazgeçmesi anlamına gelecektir.

Avrupa Konseyi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bakışına gelirse; Avrupa Konseyi, Kıbrıs'la ilgili olarak Avrupa Birliği'ne tam destek vermektedir. Avrupa Birliği'nin üyelerinin tamamının Avrupa Konseyi üyesi olduğunu göz önünde bulundurduğunuzda, bu durumu anlamak hiç de zor değildir. Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarıyla Kıbrıs'ta Avrupa Birliği'nin istediği yönde bir çözüm için siyasi ve hukuki bir baskı aracı oluşturmaktadır. Loizidou kararı, bunun tipik örneğidir. Türkiye'ye bu kararla sopa gösterilmekte, diğer elde de havuç olarak Kıbrıs'ta istedikler çözüm dayatılmaktadır. Bu kabul edilmediği takdirde, aynı tür binlerce davanın görüleceği ve sonuçlandırılacağı, bunun da Türkiye için milyarlarca dolarlık bir kayba sebebiyet vereceği algılatılmaya çalışılmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti halkının psikolojik güvenliği, kuzeyde Türk askerinin varlığına bağlıdır. Son dönemlere kadar, Türkiye, Kıbrıs'la ilgili politikasında istikrarlı davranmıştır, bu da Kıbrıs Türk halkı için en büyük güvence olmuştur. Ne var ki, son dönemlerde özellikle Annan Planı için referanduma gidilmesi kararının alındığı süreçte Türkiye, tüm politikasını bir tarafa bırakarak hem geçmiş hükümetleri çözümsüzlükten yana olmakla suçlamış, hem de Kıbrıs Türkü'nün Lideri, Türk dünyasının yetiştirdiği en önemli liderlerden olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki konumunu bozacak bir politika izlemiştir. Avrupa Birliği'nden de destek gören bu politika, Kıbrıs Türkü üzerinde etkili olmuş, bir taraftan Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri destekli sivil toplum örgütlerinin psikolojik savaşı, diğer yandan Türk Hükümetinin bunu destekleyen politikaları, halkı intihar psikolojisine sürüklemiştir. Tabiri caizse, Kıbrıs Türk halkının güvendiği dağlara kar yağmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti de seçimlere Birleşmiş Milletler, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi'nin müdahil olması ve olmadık vaatler, halkın sağlıklı düşünme yeteneğini felç etmiştir. Ekonomik menfaatler, milli menfaatlerin ötesinde gösterilmiş, halk buna inandırılmıştır. Kuzey Kıbrıs'taki seçimlerde de Avrupa Birliği yanlısı bir hükümetin işbaşına gelmesi, Avrupa Birliği'nin hedefine daha fazla yaklaşması imkânını yaratmıştır. Zımnen tanınmış olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, artık kendi varlığını tartışmaya başlamıştır. Annan Planı için yapılan referandumda da yüzde 65 gibi bir çoğunlukla "evet" demekle siyasi açıdan önemli bir yara almıştır. Rumların "hayır"ı, Kıbrıs Türklerinin kurtarıcısı olmuştur, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'a hasta yatağında dahi baskı uygulanabilmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Kıbrıs sorununun çözümündeki menfaati, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devletinin varlığının Avrupa Birliği tarafından tanınmasından geçmektedir. Ancak bu durumda Kıbrıs Türklerinin siyasi varlıklarını eşit olarak Rumlar karşısında sürdürmeleri mümkün olabilecektir. Adada iki devletin birleşmesi durumunda da Kıbrıs Türklerinin olmazsa olmazı, siyasi açıdan eşitlik, iki bölgelilik ve yönetimde ortaklıktan geçmektedir. Bunun dışındaki bir çözüm, Kıbrıs Türk halkının azınlık durumuna düşmesine ve orta vadeli siyasi ve kültürel kimliğini kaybetmesi sonucunu doğuracaktır. Bu aşamada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimi, hayati bir rol oynayacaktır. Avrupa Birliği yanlısı bir Cumhurbaşkanı seçilmesi, Kıbrıs Türk halkının kendi varlığına son vermesi olacaktır.

Özetle sonuç noktasını da söyleyeceğim, o 5 dakikamı da kullanmayacağım, müsaadenizle. Yukarıda özet olarak ortaya koyulan durum muvacehesinde Kıbrıs'la ilgili notlarımızdan bir sonuç çıkarmamız gerekirse, şöyle bir sonuca varabiliriz:

1. Türkiye, Avrupa Birliği sevdasından vazgeçmediği takdirde, Kıbrıs'la ilgili olarak kendi ve Kıbrıs Türk halkının milli çıkarlarına uygun bir sonuca varılması mümkün olmayacaktır.
2. Türkiye'nin milli çıkarlarından vazgeçerek Kıbrıs'ta Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Birleşmiş Milletler tarafından dayatılan bir çözümü kabul etmesi de Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik yolunu açmayacaktır. 17 Aralıkta alınan kararlar, bunun en somut kanıtıdır.
3. Kıbrıs Türk halkı ve Türkiye Cumhuriyeti halkı üzerinde Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşmiş Milletler tarafından uygulanan psikolojik savaşa karşı etkili bir savunma geliştirilmediği takdirde, Türkiye'nin Avrupa Birliği süreci, sadece Kıbrıs'ta siyasi bir kayba değil, orta vadede Türkiye'nin de parçalanmasına zemin oluşturacaktır.
4. Türkiye'nin itirazi kayıt koymaksızın gümrük birliği protokolünü imzalaması, Güney Kıbrıs Rum Kesiminin tanınması, dolayısıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınmasından vazgeçilmesi anlamına gelecektir, bu da Türkiye'nin bugüne kadar uyguladığı politikasına ve milli davasına ihanet olacaktır. Bu durumun kısa ve orta vadede de Türkiye'ye Avrupa Birliği üyeliği

sürecinde hiçbir katkısı olmayacaktır. Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi tam üye olarak kabul etme niyet ve iradesi yoktur.

5. Türkiye, ivedilikle Avrupa Birliği'ne alternatif bir proje yaratmak zorundadır. Özellikle siyasi ve ekonomik açıdan Ortadoğu ve Kafkaslarda etkili olabilmesi mümkündür.
6. Avrupa Birliği ile ilişkilerin sadece ekonomik açıdan özel ortaklık statüsüyle sürdürülmesi, Türkiye'nin daha menfaatine olacaktır. Bu ilişki, eşitlik esasına dayandırılabilir, Türkiye'nin dış politika menfaatlerinden taviz vermesi gerekmecektir.
7. Kıbrıs konusunda Türkiye'nin taviz vermesi, Türkiye'nin ulusal menfaatlerinin uluslararası alanda korunması bakımından bir kırılma noktası olacaktır. Bu denli haklı olduğu bir davasını savunamayan bir devletin, diğer milli davalarını savunmakta ne denli başarılı olabileceği, üzerinde dikkatle durulması gereken bir husus olmalıdır.

Kıbrıs'ta gerçek çözüm, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin varlığının Avrupa Birliği tarafından tanınması ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türkiye'yle eşzamanlı olarak birlikte Avrupa Birliği'ne kabulüyle mümkün olabilecektir. Bunun dışındaki bir alternatif, Kıbrıs'ta çözüm değil, Kıbrıs Türkünün çözülmesi anlamına gelecektir. Türkiye'nin gerçek çözümü zorlaması açısından, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Gümrük Birliği Anlaşmasını bir an önce yürürlüğe koyması -biliyorsunuz, yapıp vazgeçmişti, yürürlüğe koymamıştı- ve Avrupa Birliği'ne de tek alternatifin kendisi olmadığı mesajını bir an önce vermesi gereklidir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Değerli Hocamız Baykal'a çok teşekkür ediyoruz. Gerçekten bölgemizde, özellikle Kıbrıs'ın yarımını konuşurken, bütün dünya ülkelerinin, süper güçlerin buradaki etki ve oradan çıkarlarını ortaya koyduğumuz zaman, bir tek bugün bizim alanımızda yapılmış olan, sivil toplumlarla birlikte yapılmış olan psikolojik savaşla ne yazık ki Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde halk, kendi devletini illegal ilan etmiştir. Bu illegal ilan ediliş, hiçbir haklı gerekçeye dayanmadan, tamamen bir psikolojik baskı sonucunda olmuştur. Sonuçta bugün çözüm dediğimiz, Hocamızın dediği gibi, çözülme anlamına gelecek bir aşamaya gelmiştir. İşte burada

herhalde siyasi alanda “çözumsuzlük çözüm değildir” ya da bütün çözümlerin önündeki engel Sayın Denктаş”tır. demek, bizi siyasi teşhis yeteneğimizde biraz dumura uğramamıza neden oldu.

Sözü, bu konuda son derece önemli deneyimleri olan Emekli Büyükelçimiz Nüzhet Kandemir’e veriyorum.

NÜZHET KANDEMİR (Emekli Büyükelçi)- Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Rektörüm -şu anda burada değiller, ama belki gelirler ve değerli katılımcılar; 1,5 saat sonra dikkatlerinizi canlı tutabilmenin sorumluluğunun bilinci içinde görüşlerimi arz etmeye çalışacağım.

Ben aslında bugünkü konuşmamı biraz da üzülen yapıyorum. Neden yapıyorum bunu; çünkü KKTC’nin bugün getirilmiş olduğu noktada bizler daha hâlâ suçluları üçüncü taraflarda aramak eğilimindeyiz, teknik detaylar çok güzel ortaya koymakta; fakat bu konuda asıl suçlunun içimizde olduğunun bilinci içerisinde, değerlendirmelerimizi ve eleştirilerimizi ona göre daha açık yapabilmek durumunda olsaydık daha iyi olurdu diye düşünüyorum. Bu görüşle de ben, izin verirseniz mümkün olduğunca eleştirel bir konuşma yapmak istiyorum.

Şöyle ki: Kıbrıs’ta Yunanistan’ın güdümünde Grivas tarafından 1955 yılında kurulan - Sayın Bulunç, bu konuyu belirtmedi, ama iyi bilir- EOKA direniş örgütüne karşı Türkiye’de zamanın Demokrat Parti iktidarının desteklediği ve Dr. Fazıl Küçük liderliğinde Kıbrıs Türklerinin eylem örgütü olarak oluşturdukları Volkan kuruluşunun 50 nci yılını idrak ettiğimiz bir aşamadayız.

Dış politikada uluslararası, bölgesel ya da ikili düzeydeki sorunlara çözüm aranırken, bu sorunların geçmişinin ve günümüzde geline aşamasının iyi değerlendirilmesi ve tüm yönleriyle kapsamlı ve eleştirel bir irdelemeye tabi tutulması, kuşkusuz kaçınılmaz olmaktadır. Tarih, bunun aksine davranışların ve gündelik politikalarla siyasi sorunlara çözüm arayışlarına yönelme yanlışlığının yol açtığı tamiri imkânsız kayıpların sayısız örnekleriyle doludur. Kıbrıs konusunda maalesef Türkiye’nin bugün karşı karşıya olduğu açmazın temelinde bu vahim yanlış yatmaktadır. Yaklaşık yarım yüzyıldan bu yana milli davamız olarak milletçe benimsenen Kıbrıs’ın ve 3 yıl öncesine değin sağ ya da sol ayrımı olmaksızın, gelmiş geçmiş tüm Türk hükümetlerince desteklenmiş olan KKTC’nin geleceğini, dış politikasını Avrupa Birliği’ne endeksleyen ve Avrupa Birliği’yle ilişkileri kendi Türkiye gündemini gerçekleştirme yolunda bir

araç olarak değerlendiren AKP iktidarının gündemleri açısından Kıbrıs'ın yarattığı engellerden kurtulma stratejisi uygulaması nedeniyle ciddi tehlike sinyalleri vermektedir.

Parti programında ve seçim beyannamesinde, Kıbrıs sorununun çözümünde Adadaki Türk halkının varlığının, kimliğinin ve kendi geleceğini tayin etme hakkının göz ardı edilemeyeceğini vurgulayan, Hükümet programında da daha zayıf bir yaklaşımla bile olsa, gelecekte Türk varlığını tehlikeye sokacak hiçbir girişime izin verilmeyeceğini söyleyen AKP, Kasım 2002 seçimlerinin hemen ardından başlattığı tam aksine söylemler ve uygulamalarla Kıbrıs konusunu bir milli dava olarak özümsemediğinin işaretlerini vermiştir. Nitekim seçimin üzerinden henüz bir hafta bile geçmemişken, o tarihte milletvekili dahi olmayan ve resmi bir sıfatı bulunmayan Sayın Erdoğan, Kıbrıs konusunda 40 yıldır uygulanan politikanın değişeceğini, bu sorunu izleyecekleri farklı bir politikayla çözeceklerini bildiren bir açıklama yapmak suretiyle AKP'nin Kıbrıs sorununa bakış açısına biraz daha açıklık getirmiştir. Hemen ardından da Kıbrıs politikasını değiştirme gayretlerinin Cumhurbaşkanı Denktaş'ın sarsılmaz irade ve devlet adamlığına, tarihten gelen bilgeliğine çarparak parçalandığının bilinci içinde Sayın Denktaş'ı yıpratmayı ve tasfiye etmeyi hedefleyen yoğun bir kampanya başlatılmıştır.

İlk icraat olarak Kıbrıs sorununa Annan Planı çerçevesinde bir çözüm bulunmasını desteklediğini açıklayan Sayın Erdoğan ve Sayın Gül ikilisiyle kerametleri kendilerinden menkul 3-5 danışmanın güdümündeki AKP Hükümeti, bu kampanyayı KKTC'deki genel seçimlere kadar tüm şiddetiyle sürdürmüşlerdir. KKTC seçimlerini Denktaş'a karşı ve Annan Planının kabulü doğrultusunda yönlendirmeye yönelik bu açık kampanya, sonuç itibarıyla AKP'nin beklentilerini karşılamış ve yıllardır Türkiye aleyhindeki siyasetiyle tanınan ve Adadaki Türk askeri varlığına karşı çıkan Mehmet Ali Talat liderliğindeki CTP, yapılan seçimlerden birinci parti olarak çıkmıştır. Annan Planının sadece Adadaki Türk varlığını değil, Türkiye'nin Adadaki varlığını ve garantörlüğünü zaman içinde yok edeceğini somut gerekçelerle dile getiren Sayın Denktaş'ın tüm çırpınmalarına ve feryatlarına kulaklarını tıkayarak Annan Planına destek kampanyasını "çözumsuzlük çözüm değildir" sloganıyla sürdüren AKP yöneticileri, referandum sonucunu tarihi bir karar olarak ilan etmişler, Rum Tarafının planı reddetmesinin KKTC'ye tüm dünyada itibar ve destek sağlayacağı çığlıkları atmışlardır.

Kıbrıs Türk halkının son 40 yıldan bu yana büyük ıstırap ve fedakârlıkla elde ettiği kazanımları kısmen yok eden, kısmen de sulandıran böyle bir planın bile Kıbrıs Rumları tarafından çok büyük bir ekseriyetle reddedilmesinin altında yatan bilinçli nedeni anlamak

ferasetini gösteremeyen Hükümet ile onun güdümündeki Başbakan Talat, beklentilerinin hiçbirinin gerçekleşmemesi ve hayallerinin kâbusa dönüşmesi üzerine, psikolojik bir travma içerisine girmiş, düştükleri girdaptan kurtulmak üzere “denize düşen yılanı sarılır” örneği, Rum Tarafının da kabul edebileceği yeni bir Annan Planının arayışına yönelmişlerdir.

Hükümet, Avrupa Birliği’yle müzakerelere başlama tarihi olarak belirlenen 3 Ekim 2005’ten önce Güney Kıbrıs Rum Yönetimini Kıbrıs Cumhuriyeti sıfatıyla tanıma durumuyla karşı karşıya kalmanın yarattığı gerilim içinde, bu kez de yeni bir Annan girişimiyle o tarihe kadar Kıbrıs sorununu çözmeyi hayal etmeye başlamıştır. Kıbrıs’taki referandumu reddetmelerine rağmen, bu reddin hemen ardından uluslararası nitelikteki kuruluş ve garanti antlaşmaları çiğnenerek 1 Mayıs 2004’te Avrupa Birliğine üye olarak kabul edilen ve yeni konumları sayesinde veto hakkını elde eden Rumlar, kendilerine reddettikleri Annan Planının çok ötesinde yeni avantajlar sağlamayacak bir çözüm formülünü kabul edecekler midir? Kuşkusuz ki, hayır. Nitekim Papadopoulos, daha birkaç gün önce yaptığı bir açıklamada, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin empoze edeceği bir çözümü asla kabul etmeyeceklerini, olsa olsa Kofi Annan’ın arabulucu sıfatıyla katkıda bulunmasına rıza gösterebileceklerini açıklamış bulunmaktadır.

Bu koşullarda her iki tarafı da tatmin edecek bir çözümün önümüzdeki 6 aylık sürede gerçekleşme olasılığından ümidi kalmadığı anlaşılan Hükümet, bu defa Kıbrıs Rum Yönetimi ve Avrupa Birliği’nin sürekli baskısı altında, aynı telaşlı yaklaşımla Türk kamuoyunun dikkatini dağıtmak amacıyla gümrük birliğine ilişkin uyum protokolünün imzalanmasının Kıbrıs Rum Yönetimini tanıma anlamına gelmediğini sözde kanıtlamaya yönelik yeni bir söylem kampanyası başlatmıştır. Korkarım Hükümet, bu çabalarının da hüsrana sonuçlanacağını farkında değildir. 17 Aralık 2004 kararlarının açıklanmasından önce Brüksel’de yapılan nihai müzakerelerde dahi uyanamamış, oynanan oyunların vahametini algılayamamıştır.

Hükümet, bütün uyarılarımıza rağmen, Brüksel’deki müzakereleri teslimiyetçi bir anlayışla yürütmüştür. 6 Ekim 2004 tarihinde yayınlanan İlerleme Raporunu daha görmeden ve okumadan Avrupa Parlamentosu önünde konuşma yapan Sayın Başbakan, dengeli ve Türkiye’nin çıkarlarına uygun bir rapor olarak değerlendirmiştir. Türkiye’nin milli davalarını ve uzun vadeli çıkarlarını yüreğinde hissetmeden yapılan bu ve benzeri beyanları fırsat bilen Avrupa Birliği Konseyi, 17 Aralık 2004’te, o tarihe kadar sadece öneriler şeklinde takdim edilen hususları bu defa karşımıza vazgeçilmez şartlar olarak çıkartmıştır. Böylelikle Türkiye ile Avrupa Birliği ilişkilerinde sözde şart olmadığı yutturmacasıyla kendini ve kamuoyumuzu oyalayan Hükümet, Kıbrıs Rum

Yönetimini Kıbrıs'ın bütününe temsil ediyormuş gibi Kıbrıs Cumhuriyeti sıfatıyla resmen tanıma yükümlülüğünün altına imza atmak durumunda kalmıştır. 1963 Ankara Anlaşmasına Ek Protokol uyarınca, gümrük birliğinin Avrupa Birliğine yeni üye olan ülkelere ve bu çerçevede Kıbrıs Rum Yönetimine de aynen uygulanması yönünde Avrupa Birliği ve Kıbrıs Rum Yönetiminden gelen yoğun taleplere direnemeyen bu Hükümet, Avrupa Birliği'nin hazırlayıp gönderdiği uyum protokolünü imzalayacağını resmen ve yazılı olarak karşı tarafa bildirmiş bulunmaktadır.

KKTC bağlamında verdiği hiçbir sözü tutmayan Avrupa Birliği'ne her istediğini veren Hükümet, şimdi Kıbrıs Rum Yönetimini tanımayacağı konusunda çekince beyan edeceği kandırmacasının ardına sığınmak istemektedir. Hocalarımız, hepsi söylediler, ben burada durumu açıklıkla beyan etmek istiyorum. Oysa uluslararası hukukta çekince beyanının herhangi bir bağlayıcılığının bulunmadığını bilmek için hukukçu olmaya da gerek yok. Hükümet, her zaman olduğu gibi, bu kez de aziz milletimizi kandırabilmenin yollarını aramaktadır. Hükümetin mektup teatisi yoluyla yapacağı anlaşmanın Avrupa Birliği'nden gelecek cevabında Kıbrıs Cumhuriyeti ifadesinin açıkça yer alacağı dikkate alındığında, Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti'ni Güney Kıbrıs Yönetiminin temsil ettiğini kabul etmiş olacak ve bunu yaparken de KKTC'nin varlığını reddetmiş olacaktır. Böylece Hükümetin "Güney Kıbrıs Rum Yönetimini tanımıyoruz" şeklindeki kandırmaca beyanı, buz üstüne yazılmış, hiçbir hukuki değeri bulunmayan bir yazıdan ibaret kalacaktır.

Geçtiğimiz günlerde basına yapılan açıklamalarda, uyum protokolüne ilişkin mutabakatın Avrupa Birliği'ne iletildiği, ancak bu mutabakatın hava ve deniz limanlarından yararlanılması hususunu içermediği özellikle ifade edilmektedir. Bu nasıl bir mutabakattır ki, malların serbest dolaşımına olanak tanıyacaksın; fakat bu malların geleceği limanları kapalı tutacaksın, yani siz kimi kandırıyorsunuz? Sayın Denктаş'ın deyişiyle Avrupa Birliği, Rum'u gümrükten mal kaçırırçasına Türkiye'ye tanıtmış olacak, sonuç itibarıyla KKTC ve Kıbrıs Türk Toplumunun, şehitlerimizin kanları ve canları bahasına elde ettikleri haklarını da bu Hükümet feda etmiş olacaktır.

Ülkenin ekonomik ve mali politikasını piyasa tüccarı zihniyetiyle yürütenler, Avrupa Birliği ile ilişkileri de malını zorla satmak isteyen ve varını yoğunu yok bahasına elden çıkaran beceriksiz bir tüccar gibi yürütmekte sakınca görmemektedir. Korkarım, bu anlayışın iflasla sonuçlanacağını bilincinde de değildir. Sonuç itibarıyla Yunanistan'la müzakereleri de aynı teslimiyetçi zihniyetle yürüttüğü ve iki ülke arasındaki sorunları Yunan talepleri doğrultusunda

çözümüne kavuşturma sözü verdiği anlaşılan Hükümetimiz, bugün artık Meclis Başkanımız ve bazı yandaş medya mensuplarının ağzından Ege'yi de ikram edeceğinin mesajlarını vermeye başlamıştır. Buna göre, Türkiye, artık Ege ve Kıbrıs üzerindeki haklarından mahrum edilmiş, güdümlü imtiyazlı statüye layık görülen bir ülke konumuna sokulmak istendiğinin bilincine varmak zorundadır.

Saygılar sunarım.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Büyükelçimiz Nüzhet Kandemir'e çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi 5 dakikalık kalan görüşlerini açıklayabilmek için panelistlere süre vermek istiyorum.

Buyurun Sayın Bulunç.

AHMET ZEKİ BULUNÇ- Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Ben birkaç noktayla bütün konuşmacılara bazı katkılarda bulunmak istiyorum. Konuşmaların tamamına burada katıldığımı belirtmek istiyorum ve özellikle Büyükelçimin son değerlendirmeleri için de ayrıca kendilerine teşekkür ediyorum; çünkü son derece önemli noktalara parmak basmış ve geleceğimizin ne kadar karanlık olduğunu göstermiştir.

Ferit Hocamız, "Kıbrıs'ı nasıl kaybettiğimizi bilmemiz gerekir" demişti ve çok güzel bir özetle bir değerlendirme yapmıştı. Biliyorsunuz ki, Kıbrıs'ı 1878 yılında İngilizlere kiralamak süreciyle kaybettik, Lozan'da bunu onaylamıştık. Ama 1959 Zürih ve Londra antlaşmalarıyla anlaşmalarıyla Kıbrıs'ı Türkiye, hak ve statüler bağlamında yeniden almıştı. Yani ENOSİS mücadelesinin 100 yıllık geçmişini dikkate aldığımızda ve geldiğimiz süreci, 1878'den itibaren günümüze kadar baktığımızda, Kıbrıs'ın yeniden alınması, bu bir daha kaybedilirse hayal olacaktır. Dolayısıyla burada bizim çok dikkat etmemiz gereken husus, kamuoyunun canlı tutulması meselesidir. Bugün kamuoyu, gerçekten yanıltılmaya çalışılmaktadır. Örneğin 6 Ekim Raporu, büyük, dengeli, eşitliği sağlayan bir rapor olarak sunuldu, 17 Aralık kararı bayram havasıyla verildi. Uyum protokolü, "tanınma olmayacak" diye verilmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin üç gün önce aldığı açıklanan karar, Türkiye'nin zaferi olarak değerlendirilmiştir. Oysa Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin aldığı kararın pilot bölge olarak seçilmiş olan konunun görüşülmesini de içermektedir; yani Rum başvurularının kapısı ve önü açılmaktadır, onlar da kamuoyunun gözünden saklanmaktadır.

Geldiğimiz noktada şunu dikkate almamız lazım ki, Rumların çözüm dedikleri husus, artık Annan Planı vesaireyle, görüşmeler yoluyla bir çözüm değildir, burada da halk yanıltılıyor, burada

da halk uyutuluyor ve eğer Kıbrıs Cumhuriyeti tanınacaksa, adına çözüm denilen teslimiyetçi bir sonuç belgesinin tanınmasıyla sağlanmaya gidiliyor. Rum Tarafı, Avrupa Birliği'nin üyesidir ve Avrupa Birliği'nin üyesi olarak artık çözümünü Avrupa Birliği şemsiyesi altında düşünmektedir ve adını koymaktadır: İnsan haklarını bütün Kıbrıslıların eksiksiz bir şekilde sahip olacağı biçimiyle kullanması ve herhangi bir sınırlamanın olmaması. Yani Rumların bütün mal ve mülklerine hiçbir sınırlama olmadan sahip olması. Kısaca 1974 öncesine dönülmesi. İkincisi, işgale son verilmesi. Üçüncüsü, yerleşikler denilen göçmenlerin geri dönmesi. Dördüncüsü, Garanti Antlaşmasının ortadan kalkması ve beşinci, 1963 yılında Rumların silah zoruyla kurdukları meşru olmayan hükümete meşruiyet kazandırılması. Yani Türkler'in Rum egemenliğindeki devlete azınlık statüsü ile monte edilmesi; dolayısıyla KKTC'nin ortadan kaldırılması. Bunların hepsi, Avrupa Birliği çatısı altında olabilecek çözümlerdir ve hiçbir Annan Planı, bunu bu şekilde kısa vadede sağlamaz, teslimiyetçiliği açıkça kabul etmedikçe. O nedenle Rum'un ne istediğini ve uyum protokolünün imzalanmasıyla birlikte bizim nereye gideceğimizin çok iyi dikkate alınması lazım.

Az önce Rum – Yunan ilişkisinin 100 yılı aşkın süresi olan ENOSİS mücadelesinden söz etmişim. Bu 100 yıllık mücadele içinde Rum-Yunan ikilisi, ENOSİS'e hiçbir zaman bu kadar yaklaşmamış, hatta dolaylı ENOSİS'i gerçekleştirmemiştir. Kasım 2002 tarihinden itibaren Rumlar, Yunanlarla birlikte hızla ENOSİS'i gerçekleştirememiştir. Çünkü Anavatan Türkiye Kıbrıs ulusal davamızı her şeyin üstünde tutmuştu. Ancak Kasım 2002 tarihinden itibaren Rumlar, Yunanlılarla birlikte hızla ENOSİS'i gerçekleştirecek bir sürece girmişler, 1 Mayıs 2004 tarihinden itibaren Adanın tamamının şeklen Avrupa Birliği üyesi yapılarak dolaylı ENOSİS'i gerçekleştirmişlerdir. Ancak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin varlığı nedeniyle şu anda sadece Güney Kıbrıs, fiilen Avrupa Birliğiyle birleşmek suretiyle dolaylı ENOSİS'i sağlamıştır. Bunun temel nedeni Kasım 2002 tarihinden itibaren yeni Türk Hükümeti'nin uyguladığı hatalı ve yanlış politikalarıdır.

Dolayısıyla bugün geldiğimiz noktada eğer Kıbrıs'ta dengeli ve sürdürülebilir bir uzlaşma isteniyorsa ve Kıbrıs'ta Türkiye'nin, Türk Ulusunun hak ve çıkarları, güvenliği ve stratejik değerlerinin korunması isteniyorsa, bulunabilecek çözümün ve izlenebilecek politikanın bir tek adı vardır; o da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin varlığını dikkate alan, bağımsızlığı ve egemenliği koruyan bir anlaşmadır. Bağımsızlığın ve egemenliğin olmadığı herhangi bir çözüm, yani Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin olmayacağı bir çözüm, Kıbrıs'ta Türklerin önce azınlık durumuna

düşmesi, bir süre sonra asimilasyon ve sürgün, göç yoluyla Kıbrıs Türk halkının ve Türkiye'nin Adadan çıkartılması ve Adanın tamamen bir Helen Cumhuriyeti haline getirilmesidir. Bu gerçek bilinmelidir ve bu gerçek bilinirken şu gerçeğin altını da çizmek gerekir: Eğer bugün yüce Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin önüne gelecek olan uyum protokolünü onaylaması ve kabul etmesi halinde, ENOSİS'i gerçekleştirecek, onaylayacak bir Meclis haline düşecektir.. Bu Meclis bunu yapmayacaktır; çünkü TBMM, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmuş olan Meclistir. Biz, aynı şekilde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devletine de ve Türk Ulusunun çıkarlarına da sahip çıkacağına ve koruyacağına inanıyoruz. İnanımızın gücü TBMM'mizin niteliğinden kaynaklanmaktadır.

Ben bu süreçte bunları söylemekle yetinmek istiyorum. Teşekkür eder, saygılar sunarım.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Sayın Ünal, buyurun.

Doç. Dr. HASAN ÜNAL- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de sayın konuşmacıların değindikleri konulardan bazılarını kısaca yeniden ele almak istiyorum. Bunlardan birincisi, Sayın Büyükelçi Kandemir'in Kıbrıs bağlamında AKP eleştirisi, gerçekten çok yerinde; çünkü hakikaten ne olduğunu tam olarak bilmediği anlaşılan bir Avrupa Birliği politikası üzerinden dış politikanın sadece Kıbrıs ekseninde değil, bütünü üzerinde çok büyük tahribat yapılmaktadır. Bu Avrupa Birliği'ne dair bilgileri ve tecrübeleri nereden aldıkları meçhuldür. Sayın Büyükelçi burada, "aslında kendilerine has bir gündemi Avrupa Birliği üzerinden elde etmeye çalıştıkları için böyle yapıyorlar" dedi, bunu açmak lazım. Aslında bunlar, bir tür Şark kurnazlığıyla "dini özgürlükleri Avrupa Birliği yoluyla elde edeceğiz" filan gibi bir dolduruşla bu işin içine girdiler, ama aslında şu anda o dini özgürlüklerin hiçbirisini de elde edemeyeceklerinin farkındalar. Çünkü üç konuda fena halde yanılmış durumdalar: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Leyla Şahin davasında verdiği karar, zina tartışmaları sırasında Brüksel'in gösterdiği ve Başbakan Erdoğan'ın burnunu feci şekilde sürten tavır ve üçüncüsü de İlerleme Raporunda dini özgürlüklerle ilgili bölüm okunursa, çok açıktır. Orada İslam Dini yok farz edilen bir mantıkla o bölüm kaleme alınmıştır Avrupa Birliği tarafından ve olmayan, olmaması gereken, yanlış bir dinin de özgürlüklerinin olmayacağı üzerine inşa edilmiştir. Mesela orada bütün Hıristiyanların özgürlük kısıtlamalarına dair her şey, hem misyonerlik bağlamında, hem klasik Hıristiyan azınlıkların hakları bağlamında açık açık ifade edilirken, Müslümanların dini özgürlüklerini yerine getirememeleriyle ilgili hiçbir konuya değinilmemiştir. Aslında bu açıdan AKP, kendi kazdığı kuyuya da kendisi düşmüş durumdadır.

Ancak burada mesele, Türkiye'nin dış politikada ne kadar az zarar vererek bu süreçten kurtulabileceğini tartışma meselesidir. Burada da bilgisizlik, öyle derecelerdir ki, “çözumsuzlük çözüm değildir” diye bir laf ortaya çıktı. Kıbrıs meselesini üniversite üçüncü sınıf düzeyinde bilen herkes, Kıbrıs'ta 1983 yılından beri üç tane Birleşmiş Milletler paketinin tartışıldığını, bu paketlerden her birinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin adıyla anıldığını, birinci paketin 1984-86 arasında Perez de Cuellar paketi olarak sunulduğunu, nihai hali 1986'da oluştuğunda, Türk Tarafının bunun tamamının altına imza atacağını beyan ettiğini, hatta imza seremonisine Sayın Denktaş'ın New York'a gittiğini, bunu kabul edeceğini önceden söyleyen Rum Lider Spiros Kipriyanu'nun New York'a gidip, oradan son anda “ben konsültasyon için Atina'ya gitmek zorundayım” deyip Atina'ya gittiğini, 10 gün orada kaybolduğunu, sonra Adaya geri dönüp bu planı toptan reddettiğini açıkladığını biliriz.

Kıbrıs'a dair ikinci plan, 1991-93 arasında ya da 90-92 arasında tartışılan fikirler dizisidir, o zamanki Genel Sekreter Butros Gali'nin adıyla anılır. 100 paragraftan oluşmuştur, bunun 91 paragrafını Sayın Denktaş, kabul edeceğini, 9 paragrafı da o zamanki Rum Lider Vasiliu ile müzakere etmek istediğini, hem de Güvenlik Konseyi'ndeki daimi üyelerin önünde açıklamıştır. O tarihe kadar üçüncü taraflara “100 paragrafın 100'üne de imza atalım da bu iş bitsin” diyen Rum Lider Vasiliu, Denktaş'ın önüne gelince, Denktaş da kendisine “Vasiliu, sen bunun 100'ünü de kabul ediyormuşsun, öyle mi? Ben 91'ine tamam diyorum, ama 9 paragrafı iyi konuşmamız lazım seninle” deyince, “hayır, hayır, ben 100'ünü de müzakereye geldim buraya” demiş. Aynı dönemde Kıbrıs Rum tarafında Gali fikirler dizisine müthiş bir ret cephesi oluşmuş, bu cephenin liderliğine eski politikacılardan Klerides gelmiş. Klerides, güneyde devlet başkanlığı seçimlerini kazanmış ve 1992 yılının başından itibaren de bu fikirler dizisi Rumlar tarafından çöp tenekesine atılmıştır.

Üçüncü paket de Annan Paketidir, hepinizin malumudur; 24 Nisanda Türk tarafı, bu paketi BM gözetiminde yapılan referandum ile kabul etmiştir, Rum Tarafı reddetmiştir. Peki “çözumsuzlük çözüm değildir” diye Türk Tarafı bir siyaset izlemiştir diyebilmek için bunlar hangi kitapları okudular acaba, nereden çıkardılar bu bilgileri, bunu sormak lazım. Bizim bildiğimiz bütün lisanlarda yazılmış, Türkçe, Rumca, İngilizce, Fransızca, Almanca yazılmış kitapların hepsinde bu benim saydığım bilgiler vardır. Belgelerde de bunlar vardır, yani Birleşmiş Milletlerin belgeleri ortadadır. Türkiye'deki, Yunanistan'daki, Kıbrıs Rum tarafındaki, Kuzey Kıbrıs'taki gazeteler, koleksiyon olarak tarandığında da bu görülebilir. Acaba kuşdiliyle bazı bilgiler mi vardır, yani kitaplar mı yazılmıştır da onlar bunları okumuşlardır diye sormak lazım. Bu

“çözüksüzlük çözüm değildir” sözüne ierlememek mümkün değildir. Kıbrıs meselesini üniversite üçüncü sınıf düzeyinde bilen herkes bunu bilir.

Burada vurgulamak istediğim bir başka husus, bu gümrük birliği protokolü diye konuşulan mevzu. Bu protokol, tam olarak bir gümrük birliği protokolü değil, ek protokol diyor. Protokolün ilk sayfasında da, “bu protokol, 1963 Ankara Anlaşmasına ek bir protokoldür” diye sayıyor ve 25 Avrupa Birliği üyesi ülkenin adını sayıyor, bunun içine de “Republic of Cyprus” diye Kıbrıs Cumhuriyetini de koyuyor. Daha sonra da 1 inci maddenin 1 inci fıkrasında, bu protokolün 1963 Ankara Anlaşması ve ona ilave edilen bütün protokoller, ek, karma, ne varsa, bütün aneksler vesaireyle bunlara Avrupa Birliği’ne son üye olan 10 ülkenin -ki burada da Kıbrıs Cumhuriyeti diye sayıyor, diğerlerine ilaveten- taraf olduğunu söylüyor. Yani bu yönüyle aslında bu protokol, biliyorsunuz bir de birincil hukuk yapılacaktır Avrupa Birliği içerisinde; çünkü üye ülkelerin bütün parlamentolarında tasdik edilecektir. Dolayısıyla bu protokol, aslında Ankara Anlaşmasına ek protokol olarak -zaten kendisi de ek protokol diyor başlığında- hazırlanmış, gümrük birliği bölümü ise protokolün sadece bir bölümünü oluşturmaktadır. “Protokol imzalandığı takdirde, biz Kıbrıs Rum Kesimini tanımış olur muyuz, olmaz mıyız” meselesi, epeyce değinildi ve gayet isabetli oldu. Ancak bu, protokolün imzalanmasından çıkartılacak bir yorumdur. Oysa protokolün içinde bizim taahhütlerimiz, yükümlülüklerimiz var. Bunların başında da menşе şahadetnamesi denilen bir mevzu var. Menşе şahadetnamesine göre biz, Kıbrıs Adası’nın tümüyle yapılacak ticarete, Kıbrıs’tan dışarı satılacak malların ve Kıbrıs’a satılacak malların tamamına ilişkin menşе şahadetnamelerini Rum tarafının, yani Kıbrıs Cumhuriyetinin vermesini kabul ve taahhüt ediyoruz bu belgeyle, bu çok önemli bir husus. Üstelik bu belgenin içinde, menşе şahadetnamesine nasıl bir damga vurulacağıın Rumca’sı da var , Yunanca’sı da var. Bu bir taahhüt, bunu daha sonra “tanıdım-tanımadım” diye, “devletler hukukunun bilmem hangi tarafına göre tanıdım, hangi tarafına göre tanımadım” diye sağa sola çekebileceğimiz bir şey değil, bu bir yükümlülük.

Bunu yaptığınız zaman, aslında kendi kalenize kaç türlü gol atıyorsunuz; ben acizane arz edeyim: Birincisi, yarın biz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile ticaret yapıyoruz, mal alıyoruz, mal satıyoruz. Rum Tarafı, bu protokol imzalanıp, onaylanıp uygulamaya girdiği andan itibaren Avrupa Birliği Komisyonu vasıtasıyla bize baskı yapacak, Kıbrıs’tan aldığımız her miktar malın ve Kıbrıs’a sattığımız her miktar malın menşе şahadetnamesini Rumlardan alıp Rumlara vermemiz gerektiğini söyleyecektir. Diyelim ki biz bunu Türkiye olarak uygulamadık; başımız derde girecek. Ancak daha kötüsü, üçüncü ülkelerle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin ticaret

yapması imkânsız hale gelecektir. Çünkü Mısır'a patates satsanız, Avrupa Birliği Komisyonu Mısır'a müdahale edip, "bir dakika, patatesin menşe şahadetnamesini Kıbrıs Rum Tarafından alacaksınız" veya Kuzey Kıbrıs'a mal satıyorsanız, diyelim Lübnan yapsa, Suriye yapsa, Kuzey Kıbrıs'a sattığın malın menşe şahadetnamesini Rumlara vermesi gerektiğini söyleyecek. Bunun bütün gümrükleme işlemlerinin Rumlar tarafından yapılması mecburiyeti olduğunu söyleyecektir. Dolayısıyla biz burada aslında kendi kalemize büyük bir gol atıyoruz. Bundan dolayı da Mehmet Ali Talat, son günlerde -enteresandır- diyor ki, "efendim, bu protokolün imzası ve uygulanması, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin varlığına zarar vermeyecek hale getirilmelidir." "Bonjour" demek lazım. Bütün her şey bittikten sonra bunu söylemeye hakkın var mı Mehmet Ali Talat?

Üçüncü bir husus; bakın, AKP Hükümetinin 24 Nisan 2004 tarihinden bu yana mahcup da olsa, bir tavırda söylediği, ama doğru olarak söylediği bir tek şey var, o da şu: "Efendim, Kuzey Kıbrıs'a uygulanan ambargoyu kaldırın." Peki, ne yapsın Avrupa Birliği? "Serbest ticaret yapın." Peki, Avrupa Birliği içerisinde bir serbest ticaret tüzüğü hazırlandı, ama Rumların muhalefetiyle tüzük çıkartılamıyor. Ben, Rum Tarafı ve Avrupa Birliği olsam, -ki, muhtemelen onlar da yapacaklar bunu- yarın bu ek protokolü Türkiye imzaladıktan hemen sonra derim ki, "evet, Kuzey Kıbrıs'a haksızlık yapılıyor, bu serbest ticaret tüzüğünü çıkartalım, serbest bırakalım, ama menşe şahadetnameleri Rumlardan alınacak ve Rumlara verilecek." "Olur mu, bu serbest ticaret olmuyor ki." "Efendim, siz kendiniz bu protokolde kabul ettiniz ve bu protokolün taahhütler kısmında yazılı" diyecekler. Yani kendi politikalarımıza zarar veriyoruz.

Son bir husus: Biz bu protokolü imzalamakla hem Yunanistan'a, hem de Kıbrıs Rum tarafına Avrupa Birliği içerisinde Kıbrıs sorununun AB mevzuatı içinde çözülmesine razı olacağımızı göstermiş oluyoruz ve onları en maksimalist taleplerde ısrarcı olmaya teşvik etmiş oluyoruz. Bu yüzden de Yunanistan, son zamanlarda Türkiye'ye diyor ki, "Ege konusunda Uluslararası Adalet Divanına gitmemize gerek yok. Siz Meclisteki 'casus belli'nizi kaldırıp - 'şimdi Bülent Arınç da zaten demiş, casus belli'nin ne anlama geldiğini de hangi belgelerden ve bilgilerden okudu, bilmiyorum, onu zaten kaldıracağız demiş, kaldırmalıyız demiş, bugün de Hürriyet'te manşet- Uluslararası Deniz Hukuku Sözleşmesine de taraf olduğunuz zaman zaten iş bitiyor, ondan sonra yapacağınız fazlaca bir şey yok, bir şey de yapmanıza gerek yok." Dolayısıyla burada bu protokolün imzasıyla başlayan süreç, bir barajın yıkılması anlamına gelir. O yüzden ben şunu söylüyorum: Bir de bu protokolle ilgili olarak, protokol aylardır Dışişleri Bakanlığının kasalarında saklı, hiç kimseye sızdırılmıyor. Bana da son bir metin, Brüksel'den

postaya verilmiş. Ben aylardır televizyonlarda bağırdığım için, birisi herhalde halime acıdı, Brüksel'den postaya vermiş, göndermiş. Elimdeki son metin midir, değil midir, nedir, bilmiyorum, ama son metne yakın bir metin; çünkü basından izlediğim kadarıyla metni mukayese ediyorum ya... İmzalama aşamasına geldiğimiz bir metni halktan niye saklıyoruz, bu nasıl bir liberal demokrasi örneğidir? Bir an önce bu protokolün Türkçe resmi tercümesiyle birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisine ve kamuoyuna sunulması gerekir. Gerekir ki, oturup bunu bir tartışalım, bunun mahzurları nelerdir, artıları nelerdir, nerelerinden bunu yırtılabiliriz, -amiyane tabirle görelim.

Söylemek istediğim son bir şey; Avrupa Birliğiyle mevcut ilişkilerimiz, tam üyelik talebine dayanıyor. Avrupa Birliği'nin de bizi almaya niyeti olmadığı için, sürekli engeller çıkartıyor. Kıbrıs konusunda bizim önümüzü keseceğini düşünüyordu Avrupa Birliği; sağ olsun, AKP Hükümeti o kadar cüretkâr davrandı ki, toptan vazgeçebileceği yönünde sinyaller verince, bu defa Avrupa Birliği, şimdi Ermeni soykırımı iddiaları üzerine yeni bir baraj kurmuş durumda, “orada tutarım” diyor, yani “Kıbrıs'tan vazgeçerlerse, bir yerde tutmam lazım Türkleri.”

Buradaki politikanın izahı da şu: Yani bizi bu sürecin içinde kızdırıp, küstürüp “lanet olsun” dedirtmeye çalışıyor. Aslında 6 Ekim ilerleme raporları ve 17 Aralık kararları dikkatle incelendiğinde, bunun için bu sözleri fazlasıyla söylemek için yeterli gerekçe var. Ama AKP Hükümeti, kendisini bu Avrupa sürecine öylesine bağladı ki, buradan geriye dönüşü de yok. Bu politika, sürekli krizler üretecektir, bu krizler Türkiye'ye zarar verecektir, Türkiye'nin finans piyasalarına zarar verecektir, para piyasalarında, sermaye piyasalarında sürekli dalgalanmalar yaratacaktır, bu sağlıklı değildir. Bu politikanın mutlaka gözden geçirilip, Avrupa Birliği'yle Türkiye'nin ilişkilerinin sürdürülebilir ve krizlerden arındırılmış, öngörülebilir yeni bir zemine çekilmesi lazımdır. Bunu yapmadığımız zaman, hastalığın semptomlarıyla mücadele ederiz; bugün Kıbrıs'tır, yarın Ege'dir, öbür gün Kürt meselesidir, yarın Alevilerle ilgili bir tartışmadır. Hepsinde hastalığın semptomlarıyla mücadele ediyoruz. Hastalığın özü, Avrupa Birliği'ne ilişkin yeni bir strateji, mantıklı, alternatif fikir geliştirememektir.

Burada da sorun şudur: Avrupa Birliği'ne alternatif aramak yanlıştır. Türkiye, dış ticaretinin yüzde 60'ını Avrupa Birliğiyle yapmaktadır, ama doğru olan şey, Avrupa Birliği'ne ilave ticaret alanları bulmaktır. Mevcut ilişkilerini de Avrupa Birliği'yle büyük ölçüde ticari ve ekonomik alana hasretmek ve onu da yeni bir zemine oturtmak suretiyle Avrupa Birliği'yle

ilişkilerini sürdürebilir bir hale getirmek zorundadır. Aksi takdirde bu semptomlarla mücadele etmeye devam ederiz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Ünal'a teşekkür ediyoruz.

Sayın Büyükelçimiz Nüzhet Kandemir; buyurun.

NÜZHET KANDEMİR- İzin verirseniz, ben 3-4 dakikayı bu 12 mil konusuna hasretmek istiyorum. Bu 1995 yılında Meclisimizin aldığı, “Yunanistan’ın Ege’deki karasularını 12 mile çıkartması bir savaş nedeni sayılır” şeklindeki kararının artık kaldırılması gerektiğine dair beyanlar Sayın Arınç tarafından Hükümet adına mı, yoksa Meclis adına mı yapılıyor, ben bunu anlamakta doğrusu zorluk çekiyorum. Yoksa Sayın Meclis Başkanı, Hükümeti baskı altında mı tutmak istemektedir, bunu da tam olarak anlayamıyorum.

Bakıyorum, bugünkü basın bildirimlerini, daha doğrusu basın önündeki konuşmalarını da izledim. Sayın Arınç diyor ki, “ben Dışişleri Bakanlığıyla devamlı istişare halinde bulunan bir kişiyim, benim söylediklerim geçerlidir.” Aradan birkaç saat geçmiyor, Sayın Dışişleri Bakanımız çıkıyor, “bizim politikamızda herhangi bir değişiklik yoktur, yani Sayın Arınç’ın söyledikleri doğru değildir” diyor. Yani bu kadar büyük bir eşgüdüm noksanı bir hükümetde olabilir mi? Böyle hükümet dostlar başına diyemeyeceğim, ama düşman başına demek gerekir diye düşünüyorum.

Bir diğer husus; diyelim ki 12 mil, casus belli’yi kaldıracağız. Acaba Türkiye, Avrupa Birliği organlarından tam üyeliğin yakın bir tarihte mümkün olacağına dair bir teminat mı almıştır ki, Ege’nin ortak bir Avrupa Birliği alanı olduğu düşünölsün ve böyle bir hayati karar alınsın; bu da yok. Yani çok tutarsız bir durum var ortada ve bu tabii bizleri bu kadar hayrete düşürdüğü kadar, üçüncü ölkeleri de hayrete düşürüyor, onlar da Türkiye konusunda nasıl bir değerlendirme yapacaklarının tereddüdü içine giriyorlar. Bu, hükümet etme konusunda çok büyük bir eksiklik.

Son olarak izin verirseniz şunu söyleyeyim: Üçüncü ölkelerin zayıf gördükleri hükümetlerden isteyecekleri tavizlerin sonu yoktur, benim 50 yıllık tecrübem bana bunu göstermiştir. Hiçbir zaman üçüncü ölkelere iyi çocuk olma politikasıyla yaranamazsınız ve onlardan istediklerinizi alamazsınız. Onlar sizden devamlı alırlar, biraz daha fazla isterler. Türkiye, milli menfaatleri ve ulusal güveni bahis konusu olduğunda, tarihten gelen büyüklüğü ve gururundan fedakârlık edebilecek ve menfaatlerini iç politika oyunlarına feda edebilecek bir öлке

değildir, benim inancım budur. Türkiye'yi idare etmek iddiasında olanların bu gerçekleri içine sindirmiş olması zorunludur. Ben bunları arz ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Kandemir'e teşekkür ediyoruz.

Konuşmacılardan sorulara geçmeden önce şöyle bir toparlama yapacak olursak şunu görüyoruz: Kişilerin hafızası zayıf olabilir, unutabilirler, unutturulabilirler; ancak devletlerin hafızasının zayıf olması kabul edilebilecek bir tutum değildir. Bu hafıza zayıflığı içinde taviz vermenin, yeni tavizleri getireceğini unutmaksa, en büyük hafıza kaybı olacaktır.

Burada sayılan birçok örnek tarihsel olayı içinde belki başına Girit'teki olayları hatırlatıp, sonuna da hâlâ bir Avrupa Birliği üyesi olan Yunanistan'da, Batı Trakya'daki Türklerin yaşadıklarını da koyacak olursak, nasıl bir süreç içine Kıbrıs Türklerini bıraktığımızı da bir kere daha düşünmemiz gerekir.

Aslında bugün konuştuğumuz Kıbrıs'ın Yarını, Ankara Anlaşması ek protokolünün imzalanıp imzalanmaması sürecinde değil, imzalanacağı hükümet tarafından beyan edildiği bir süreçte yapılmaktadır. Buysa, buradaki konuşmalardan çok rahat görebileceğimiz gibi, tamamen tanıma anlamına gelecek, çünkü herhangi bir şerhin işlevsel bir niteliği kesinlikle olmayacaktır.

Kıbrıs Türküne karşı uygulanmakta olan ambargo ve izolasyon kalkmadan uluslararası hukukun bir gereği olarak, Kıbrıs'taki Türk ve Rum halklarına eşit uluslararası hak ve statü güvence altına alınmadan Kıbrıs'ta bir çözümü konuşmamız mümkün görülüyor. Kazan kazan formülünden Rumlardan bir adım önde olma gibi çeşitli tercihlerle gördüğümüz bugün şu ki, Rumları biz biraz daha ENOSİS'e yaklaştırdık. Karşılığında Türkiye kendi ulusal güvenlik bölgesini dahi tehlikeye atar düzeye geldi.

Dış politika ve diplomaside ne istediğimizi bilmemiz, vazgeçemeyeceklerimizi açık ve net biçimde ortaya koymamız ve bu politikayı gündemde tutmamız gerekir. Yani, bağımsız ve egemen statümüze sıkı sıkı sarılarak, çözüm anlayışlarını sürdürmemiz gerekiyor. Aslında, uluslararası toplum ancak ne istediğini bilen devletlerle ve hükümetlere, halklara saygı duyacaktır.

Ben sizlerden soruları almak istiyorum, lütfen kendinizi takdim edin ve hangi panelistimize sorunuz olduğunu da belirtin.

Buyurun.

ŞERİF ERCAN (Önceki Devlet Bakanı)- Önce bizlere milli his ve heyecanımız doğrultusunda çok önemli kültür hizmetlerinin sunulmasına vesile teşkil eden Başkent Üniversitesi'nin Rektörü Sayın Mehmet Haberal'a şükranlarımı arz etmek istiyorum. Ayrıca, Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü Sayın Enver Hasanoğlu'na ve de bugünkü panelin yöneticisi Eski Devlet Bakanı Sayın Ayfer Yılmaz hanımefendinin şahsında bizleri değerli fikirleriyle aydınlatan tüm panelistlerimize yine teşekkürü bir borç biliyorum.

Bendeniz 25 yıldır yayın hayatını sürdüren bir dergi olan Maya Dergisinin Ankara Temsilcisiyim. Dergimizin bir yazarı Kıbrıs konusuyla ilgili bir yazısında sayın Denktaş'a göndermede bulunmuşlar. Sayın Denktaş bu değerlendirmenin gerçekdışı olduğunu ve düşüncelerini de pek isabetli bulunmadığını ifade eden şahsıma kısa bir süre önce, çok kısa bir mesaj gönderdiler. Ben katkısı olabileceğini düşündüğüm için bu mesajın tarafınızdan okunmasını uygun görürseniz talep ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sanıyorum iki sayfalık bir yazı, izninizle sanıyorum bir sorunuz olmayacak.

Sayın Uraz'a cevabımdır:

“Maya yazarsa doğrudur ilkenizden cesaret alarak, Sayın Abdullah Uraz'ın ‘Ne Bayramı Ne kahramanı’ başlıklı yazısında şahsımla ilgili şu paragrafa cevap vermeyi gerekli buldum: Kıbrıs konusunun halli için Denktaş'ın gerekli esnekliği ve anlayışı göstermediği bir gerçektir. Eğer, Kopenhag Kriterlerinin tespit edildiği Helsinki toplantısına katılmış olsaydı, bugün Kıbrıs konusu halledilmiş olacaktı. Şimdi de referandumda olduğu gibi, Hükümetin 17 Aralık Anlaşmasına karşı çıkıyor.

Sayın Uraz, halledilebilecek Kıbrıs konusunu nasıl algılıyor, teşhisi, tespiti nedir? Bilmiyorum. Kıbrıs meselesi ENOSİS'ten kaynaklanmaktadır. 1960 Anlaşmaları Makarios'un deyimiyle ENOSİS'e sıçrama tahtasıydı. 1960'ta Cumhuriyetin ilan edildiği günlerde Makarios'un Akritas Planını onaylayarak, parti liderlerine milis kuvvetler kurarak, bir çatı altında toplanma yetkisi verdiği ve üç yıl hazırlıktan sonra, ortaklık cumhuriyetini yıkıp, kendi kendini meşru hükümet ilan ederek, Anayasayı yırtıp attığı, bize azınlık statüsü önerdiği, küçük bölgeler sığınmış, her hakkı gasp edilmiş halkımıza ‘ya önerilerimi kabul edersiniz ya da çıkıp gidersiniz’ dediği unutulmamalıdır.

Sayın Uraz; Atatürk'ün 'Misakı Milli' diye hudutları sınırlayıp, hudutlar dışındaki Türklerin her derdiyle ilgilenmeliyiz, 'ancak bu durum ileride bir toprak kavgasına yol açmamalıdır' dediğini hatırlatıyor. Atatürk bunu söylemiş olabilir, ancak Türkiye'nin Kıbrıs üzerindeki hakları 1960 Anlaşmalarıyla tescil edilmiş ve Lozan dengesi Adadan İngilizlerin çekilmesiyle Kıbrıs'ın üzerine de yayılmıştı. Bu anlaşmayı Yunan-Rum ikilisinin Türkiye'nin tescil edilmiş hak ve yetkilerini ortadan kaldırarak, Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak için silahlı saldırıyla bozuyorlardı.

Atatürk 1938'de genç subaylara 'Kıbrıs'a dikkat! Kıbrıs düşman elindeyse, ikmal yollarımız tıkanır' diyordu. Dolayısıyla, zamanın Türk hükümetleri Kıbrıs'la ilgili toprak kavgasını başlatmış değillerdir. Türkiye bu kavgayı başlatan Rum-Yunan ikilisinin karşısında, uluslararası antlaşmalarla tescil etmiş olduğu jeopolitik haklarını korumanın ötesine geçmemiş ve toprak talebinde bulunmamıştır.

Kıbrıslı Türklerin korunması Türkiye'nin bu hayati çıkarlarıyla birlikte ele alınmamıştır. Kıbrıslı Türkler 1955'ten bu yana Kıbrıs'ta bir milli direniş sürdürmüşlerse, bunu Anavatan Türkiye'nin de mili davasına hizmet olduğunun bilinç ve inancı içinde yapmışlardır. Yine, Sayın Erez, İnönü'den bahsediyor, İnönü'nün 'benim Kıbrıs'a gidecek gücüm vardı, ama oradan dönecek gücüm yoktu' dediğini naklediyor.

Gerçek olan şudur: 1960-63 arasında Türkiye Rumların silahlandığı en geç 1964'te ortaklığı bozmak, Kıbrıs'a sahip çıkmak için askeri hareket başlatacağı yönündeki raporlarımız ABD ve İngiliz temsilcilerin 'her şey yolunda, hiçbir şey olmaz' telkinlerine yenik düşmüş, kaale alınmamıştı. Dolayısıyla, o yıllarda Türkiye'nin Adaya çıkacak hali yoktu. Bu nedenle, İnönü konuyu uluslararası bir problem haline getirerek halletme yolunu seçti. Ancak, o yıllarda Kıbrıs'tan gelen heyetlere kendisine ziyaretimizde, 'Kıbrıs'ta vatan müdafaasını siz kandaşlarımızla gurur duyuyoruz. Size müdafaayı devam için elden gelen yardımı yapıyoruz. Artık dayanamayacağınızı söylüyorsunuz, sabrımız bitti' diyorsunuz. 'Ben bunu kabul edemem, vatan müdafaasında Türkün sabrı tükendiği yerde yeniden başlar. Türk'seniz sabredeceksiniz ve biliniz ki, Kıbrıs'ta siz teslim olsanız bile, hatta Adada bir Türk olmasaydı bile biz Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilmesine yine razı olmazdık; meseleyi Atina'da hallederdik' diyordu.

Dolayısıyla, mesele Kıbrıs'ın Rum'a, Yunan'a bırakılıp, bırakılmayacağı noktasında düğümlenmektedir. Ben buna razı olmadım, sadece eşit ortaklık statümüzü ve Türkiye'nin garantörlüğünden taviz vermedim. Bunların dışında, 1968-73-84-86-92-93'te Türkiye'yle

anlaşılarak gösterdiğimiz her elastikiye Rum-Yunan ikilisinin biraz daha sertleşmesini, biraz daha hükümet olmalarına yaradıştır.

Denktaş Helsinki toplantısına katılmış olsaydı, bugün Kıbrıs konusu halledilmiştir diyen Sayın Uraz'a herhalde yanlış bilgi verilmiştir. Biz, Helsinki'ye davet edilmiş değiliz. Kopenhag'da ise Türk tarafı olarak davet almadık, bizden beklenen Annan Planına evet deyip, Kıbrıs'ı birleştirmektir. Annan Planını kabul edecek durumumuz yoktu, Türkiye'de aynı görüşteydi. Annan Planını o tarihlerde Rum tarafı da kabul edecek durumda değildi.

Dolayısıyla, Kıbrıs meselesinin nasıl halledilmiş olacağını anlamak mümkün değil. En son Lahey toplantısında Papadopoulos'un 'referanduma gidemem, Türkiye'den şimdi garanti istiyorum, planda değişiklik için zaman istiyorum konumu benim her iki taraf değişiklik istiyor, zaman verin görüşelim, aksi takdirde şimdiki şekliyle referanduma gidemeyiz' konumundan pek farklı değildi. Ancak, İngilizler uzlaşmazlığı bana mal ederek toplantıyı sona erdirdiler.

Klerides Lort Hannay'in Annan Planını kabul edeceği konusunda ikna etmiş. Kocaman bir yalan, Klerides'in Rum basınına beyanatı var 'Türklere niye taviz verecekmişiz, biz bu toplantılara taktik icabı katılıyoruz, taktiğimizle Türk tarafını uzlaşmaz göstermektir, bunda da çok başarılı olduk, böyle devam edeceğiz.

Rum tarafı için "Kıbrıs Meselesi" Klerides'in deyimi ile " Ortaklık Cumhuriyeti'nin Rum Cumhuriyeti'ne, Türk ortağı korumaya alınmış azınlık statüsüne dönüştürmek" meselesiydi. 1963 saldıklarının hedefi bu idi. 41 yıl sonra bu siyasette değişen bir şey yoktur. Çünkü ABD ve İngiltere Makarios'un yüzde yüz Rumlardan oluşan eli kanlı idaresini meşru hükümet olarak tanıdıkları an halledilmiştir. O günden bu güne biz elastikiyet göstererek "meseleyi" halletmek için görüşmelere katıldıkça Rum tarafı kendini, dünyaya biraz daha "meşru hükümet" olarak takdim edebilmiştir. Dış dünyada Kıbrıs meselesini Hükümet ile azınlık arasında bir mesele olarak görmeye alışmıştır. Bu dengesizlik ve bu aldatmaca yıllarca devam etmiştir. En sonunda 1983'te devleti ilan ettik. Yıkılan dengeyi kurmak istedik ABD ve İngiltere öncülük yaparak KKTC' ni yasa dışı ilan ettirdiler. Rum'un bizimle yeni bir ortaklık kurma ihtiyacı yine yok oldu. Annan Planı ncesi Klerides ile yüz yüze görüşmeyi zorladım. Klerides kabul etmek zorunda kaldı. İlk toplantıdan itibaren Verhaugen "Anlaşma olsa da olmasa da Kıbrıs AB yeliğine alınacaktır." Beyanatlari ile yine uzlaşma ihtiyacını yok etti.

Rum Liderliği 1963'te saldırıyı başlatan ve " meşru Kıbrıs Hükümeti" unvanını alıp kaçan liderliktir. Bunların AB yesi pozisyonunda talep ettikleri uzlaşmanın şartları bizi Kıbrıs'tan

“korunmaya alınmış azınlık” yapar. Bizi koruyacak olan da kendileridir. Rumlardır. Türkiye adaya uzaktan, on iki adalara baktığı gibi bakacaktır. Cumhurbaşkanı Korutürk’ ün deyimi ile Kıbrıs on iki yunan adasına ön üçüncü ada olarak eklenince Türkiye denizlere açık bir ülke olmaktan çıkacaktır. Yani 40 yıl, Türkiye’nin Kıbrıs üzerindeki temel haklarını korumakla yapmış olduğumuz hata nedeniyle canlı tuttuğumuz, geliştirdiğimiz bağımsızlığımızdan vazgeçerek “meseleyi” halletmiş olacağız! İstenen bu mu? Anadolu halkı “hayır” diyor. İstanbul basını “Olsun” diyor. Kıbrıslı Türkler şaşkınlık içinde seçimlere gidiyor.

Uygun görürseniz bunun tümünü kapıya koyalım, önemli kısmı buydu. Sayın Denктаş’ın bir mesajı olarak toplantımıza kabul edelim.

Bir soru alalım, çünkü süremiz sona eriyor.

ENVER GÜNEY (Eski Yabancı Sermaye Genel Müdürü)- Ben bir küçük katkıda bulunmak istiyorum: 1987 senesinde Avrupa Birliği’ne tam üyelik başvurumuz sırasında, ben Maliye Bakanlığındaiken, bir toplantıda konuşma yapmıştım, konuşmamın konusu Avrupa Birliği’ne başvuruda, Türkiye ve Yunanistan’ın karşılıklı durumlarının değerlendirilmesiydi. Oradaki komisyon kararlarını incelediğimde 1976 senesinde Avrupa Topluluğu Komisyonunun, Yunanistan’ın başvurusunu değerlendirirken işaret ettiği bir nokta vardı, o da şu: Biz, Yunanistan’ın başvurusunu değerlendiriyoruz, bu başvuruyu değerlendirmemiz sırasında Türkiye’yle, Yunanistan arasında Kıbrıs konusunu hiçbir şekilde dikkate almıyoruz. Bu tamamen bağımsız olarak dikkate alınacaktır ve Türkiye Cumhuriyeti yarın, öbür gün tam üyelik konusu gündeme geldiğinde, Kıbrıs konusu her ülke arasında sorun olarak dikkate alınmayacaktır şeklindeydi. Bence bu tarihten sonra neler değişti ki sistem bu hale geldi, bunu arz etmek isterim, teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

OSMAN GÜNGÖR FEYZİOĞLU (Emekli Öğretmen)- Efendim, ben sorudan çok bir dileğimi dile getirmek istiyorum, bunun da iki yönü var: Bu salonda gözlerim daha çok topluma önder olacak, mürşit olacak bilim adamlarını çoklukla görmek isterdim.

İkincisi; Büyük Atatürk’ün Cumhuriyeti emanet ettiği gençliğin bu salonu doldurmasını dilerdim. Çünkü, bu sorunların sahibi onlar olacaklar. Biz burada saçları dökülmüş, saçları beyazlaşmış insanlar olarak bunları zaten biliyorum, okuyan insanlar buraya geliyor. Toplumumuz çoklukla okumuyor, televizyonu bile belli programları izlemek için açıyor. Bakın, burada çok

değerli panelist arkadaşlarımız bizim bilgilerimizi tazelediler; bize neleri, nasıl düşünmemiz gerektiğini söylediler. Ben işin tekniğine girmiyorum, Kıbrıs'ın Yarını konusunu çok güzel açıkladılar. Bunları üniversite gençliği bu salonu doldurarak izlemiyorsa, biz birbirimize anlatmışız, bunun ne değeri var? Muhakkak var.

Ben bilgilerimi tazeledim, çok şey öğrendim. Özellikle, Başkent Üniversitesi'nin yöneticilerine candan teşekkür ediyorum; sizlere candan teşekkür ediyorum, katılan kişilere candan teşekkür ediyorum. Çünkü, bu konuya büyük ilgi gösteriyorlar, ama şunu yapmak zorundayız: Yalnız bu üniversitenin değil, öteki üniversitelerin de öğrencilerini, gençlerini buraya çekecek yöntemler geliştirmeliyiz . 50-55 yıl önce ben üniversiteyi bitirdim, o zaman 1950'den önce böyle salonlar dolup, taşıyordu, gençler büyük ilgi gösteriyorlardı. Sanat konularına, fikir konularına, siyaset konularına hele hele varlığımızla çok yakından ilgili böyle bir konuda yalnız biz beyaz saçlılar, saç dökülmüşler falan gelmiş burada bilgilerimizi tazeliyoruz.

Katılanlara, özellikle paneli yöneten zatalinize ve açıklamalarda bulunan değerli panelistlere candan teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sizlere çok teşekkür ediyoruz.

Gerçekten eğitim politikamız herhalde gözden geçirilmesi gereken ve milli şuuru yayacağımız çok daha farklı konulara gelmemiz, bir an önce elzem bir politika konusu olarak ortaya çıkmaktadır.

Buyurun.

TUNCER KILINÇ (Emekli Orgeneral) Ben de öncelikle, gerçekten üniversitemize çok çok teşekkür ediyorum. Son derece konuya vakıf hocalarımız, değerli büyükelçilerimiz bizi son derece güzel bir tonda aydınlattılar.

Yalnız şu var: Geriye dönüp baktığımız zaman, bugün mevcut bir statüyü Kıbrıs üzerinde son dönemdeki Hükümetin almış olduğu karar muvacehesinde, “çözumsuzlük çözüm değildir” den başlamak suretiyle, inisiyatif kullanma sevdası ve sonunda karşı karşıya bulunduğumuz durum. Bunlar doğru, ama bunun bir evveliyatı var. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Avrupa Birliği'ne üye olma konusunda görülen o ki, bir durum muhakemesi yapmamış.

Biz askerler herhangi bir konuyu ele aldığımızda, bir durum muhakemesi yaparız. Bunun faydaları nedir, bu konunun başka bir alternatifi var mıdır, varsa onun mahsuru, faydası nedir? Sonuçta gerçekten bu “Avrupalılaştırma veya çağdaştırma projesi” diye yutturulmaya çalışılan

husus, bize hakikaten Ő Ő faydaları getirdiği nedenle Ő kadar da mahsuru var, ama görmezlikten gelebiliriz, onu da deyip, konuya sahip ıkılabilirirdi.

Anladığımız kadarıyla bugün buraya gelindiğine göre, bunun evveliyatında, ta baŐlangıcında 1960'lı yıllardan itibaren bir durum muhakemesi yapılmamıŐ, devlet yapmamış. Bugün belki bu Hükümeti suçluyoruz, tamam gerçekten suçlanacak tarafları var, ayrı ama bundan öncekilere de hiçbir atıf yapmıyoruz. Yani, bunlar birike birike geldi ve ta baŐlangıcından itibaren gerçekten bu konu Türkiye'ye ne kadar fayda getirir, ne kadar zarar getirir konusu ele alınmamış.

Bugün yarına baktığımız zaman, değerli hocamız çok güzel ifade buyurdular. Bu konu bir yerinde durdurulmalıdır, bu süreç durdurulmalıdır. 6 Ekim Raporunu okuduğum zaman, ben de bir panele katıldığımda, Şunu söyledim: Türkiye 17 Aralığa gitmemesi lazım. O raporu okuduktan sonra yapılması gereken Şey, Türkiye hakkında sizin kafanız çok karıŐık, benim de size bu rapor dolayısıyla itimadım yok, çünkü ileriye dönük Kıbrıs üzerinde ne kadar taviz alırlar, almazlar, nerede kesilir? Biraz önce belirtildi, Ermeni konusu, arkasından benim öz vatandaŐlarımın birtakım ayrılıkçı tutumlar konusu, Kürt vatandaŐımı azınlık olarak tanımlama sıkıntısı, Alevi vatandaŐıma aynı muamele, arkasından yine belirtildi, Fırat, Dicle sularının uluslararası bir örgüt tarafından değerlendirilmesi.

Bütün bunlara baktığımız zaman, ulusal ıkarlarımızla hiçbir Şekilde bađdaŐmayan hususlar. O gün diyebilmeliydik, 17 Aralığa gitmememiz gerekiyordu, gidildi, durum bu, ama bu tarihte gelip de bir durum muhakemesi yapmanın da faydası yok. Ne yapılacaktır? Gene aynı Şeyi teklif ediyorum. Yapılması gereken Şey, sizin kafanız Türkiye hakkında karıŐık, ben bir vesile bulup bunu donduruyorum ya da Kıbrıs'ın Türkiye'nin dışında birileri tarafından da tanınması hususunda devlet devletliğini yapmalı.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim.

Sayın Hocam buyurun.

Prof. Dr. HASAN NAL- Teşekkür ederim.

Sayın PaŐamın söyledikleri çok doğru, ama öte yandan Türkiye 17 Aralığa gitmemeliydi veya Şu anda Őunları söylemeli: Bunlar doğru, ama bunları bir siyasi iradenin söylemesi lazım. Mevcut siyasi irade Őuna benziyor: Biliyorsunuz, Anadolu'da koyunları yere yatırarak kırkarlar.

Normal bir kırklık olur, ben köyde büyüdüğüm için, hayvanları yatırırdık, ayaklarından tutardık, böyle o işin ehli, erbabı insanlar olur, böyle tık tık kırkar.

Avustralya'da bir yöntem geliştirmişler, ben bunu Discovery Kanalda seyrettim. Orada böyle sürüyle koyun geliyor, bizim ağıllara soktuğumuz usulle giderek daralıyor, daralıyor en son bizde bir, iki, üç hayvan yan yana girebilecek kadar bir şey oluyor. Burada kırılma yerine geldiğinde, bir mekanizma var, bir tane hayvan kalıyor, teke iniyor. O hayvan oraya girdiğinde artık dönüşü yok, koyun oradan mutlaka ileri gitmek zorunda, yani o şeyin içinden öyle çıkıyor. Yalnız oradan çıkarken kırılmış oluyor, bir makine tezgah var. Koyun açısından düşündüğümüzde kırılmak iyi bir şey, çünkü kırılınca hayvan semirtiyor, çünkü o yükünü atıyor.

Biz buradan bugünkü Hükümet o kadar her şeyle ve herkes irtibatını kopardı, köprüleri yaktı ki, bundan sonra geriye dönüp, Kıbrıs'ta milliciliği oynasa, AB konusunda ulusalcı bir havaya girse falan. Hiç kimseyle ilişki kuramaz, siyaseten de, siyaset prim üzerine yapılır, orda da onun oynayabileceği ve prim yapabileceği milli, ulusalcı alanları zaten başkaları da kapmış durumda.

Dolayısıyla, bizim bu saatten sonra yapmamız gereken ne? Ortada sizin söylediklerinizi yapabilecek bir siyasi irade olmadığına göre, bu siyasi iradenin eleştirisini yapmak durumundayız. Bu siyasi irade buradan gidecek, bu mekanizmadan çıkacak. Burada biz belki şunu yapabiliriz: Türkiye'ye orada bu koyun gibi kırılırken, ne kadar az zararla çıkarız? Bence buradan zararsız çıkmamız hemen hemen imkansız durumda. Ne kadar az zararla çıkabiliriz, onun üzerine kafa yoracağız, çünkü bunun başka tarafı hemen hemen kalmamış durumda.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Son bir soru.

AGAH OKTAY GÜNER- Sayın Başkan; size ve değerli arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum. Şu anda siyasi iradeden herhangi bir şey beklememiz mümkün olmadığına göre, Türkiye'nin milli menfaatlerinin korunmasında büyük bir hassasiyet gösteren Başkent Üniversitemiz bu örnek Araştırma Enstitüsüyle olduğu gibi, acaba Türkiye'deki üniversiteleri bir ortak platforma davet ederek, Kıbrıs meselesinde üniversitenin görüşünü topyekun Avrupa Birliği'yle ilişkilerli ilgili bu yanlış gidişi, Türk üniversitelerinin ortak görüşü yapamaz mı? Böylesine bir harekete Türk sendikalarının da gönüllü olarak katılacağını, demokratik kitle örgütlerinin katılacağını büyük bir ihtimalle gerçek olarak görüyorum.

Hiç olmazsa milli sesi çıkarmanın bayraktarlığı bu aziz üniversite olmalıdır. Sayın Haberal'ın ve onun kadrosunun bu yürekli adımı atmasını bekliyoruz ve ben de temsilcisi olduğum Türkiye Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Vakfı, artı 162 kuruluşu bünyesinde toplayan, gönüllü kuruluşlar parlamentosu adına, bütün arkadaşlarım adına burada söz veriyorum. Yani, biz 170 kuruluş hazırız, hiç olmazsa bir ses verelim.

Çok teşekkür ediyorum, saygılarımı arz ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Çok teşekkürler.

Bu görevi zaten büyük bir şerefle Başkanımızla birlikte üniversitemizde yapmak bize de mutluluk verecektir; çünkü biz bu konuda biliyorsunuz, önderliği iki yıldır sürekli olarak bu konuya hassasiyeti getirerek, her platformda tartıştırmaya çalışıyoruz.

Önemli olan değerli konuklar, bugünkü toplantımızda Kıbrıs'ın Yarınını tartışmaktı. Bütün devletlerin bir yarını olabilmesi için, herhalde Avrupa Birliği'nin ilk kuralını hatırlamak lazım veya birlikte bir araya geldikleri zamanki ilkeyi. Burası onurlu devletler topluluğudur. Her türlü milli davasından taviz veren bir devletin, o topluluğun içine ancak bu 17 Aralıkta tarif edildiği şekilde alınacağı da kaçınılmazdı.

Bu nedenle, politikalarımızı herhalde Cumhuriyet Meclisimiz ve onun arkasındaki gerçek halkla yerine getirmemiz en doğrusu olacaktır.

Katılımınızdan dolayı sizlere Başkent Stratejik Araştırma Merkezi adına teşekkür ediyoruz ve bir dahaki panelde hep birlikte beraber olmak üzere Allahısmarladık.

----&----